ఓమ్

పరబ్రహ్మణే నమః

తైత్తిరీయపంచోపనిషత్తులు.

ఇందు

చిత్తిప్రశ్నము - శిక్షావల్లి

ఆనందవల్లి - భృగువల్లి - నారాయణమును

పితృమేధప్రశ్న సహితము

ఇది

చెల్లా నాగలింగశాస్త్రులవారి పుత్త్రుఁడగు

లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిచే

స్వరయుక్తముగఁ జేర్పఁబడి,

బ్రహ్మశ్రీ వేమూరి చిరంజీవావధానుల

వారిచే పరిచూడఁబడి

బందరు కృష్ణా స్వదేశీ ముద్రాక్షరశాల యందును

బాపట్ల కన్యకాపరమేశ్వరీ ముద్రాక్షరశాల యందును

ముద్రింపఁబడి

ప్రకటింపఁబడియె.

ప్రథమ ముద్రణము ౫౦౦ ప్రతులు.

1913 సం॥

మచిలీపట్టణము.

 [దీనివెల రు 0—8—0

చిత్తిపన్నము.

—(౦)—

ఓమ్ ॥ తచ్ఛం యో రావృణీమహే । గాతుం యజ్ఞాయ । గాతుం యజ్ఞపతయే । దైవీ స్వస్తిరస్తునః । స్వస్తిర్మానుషేభ్యః । ఊర్ధ్వం జిగాతు భేషజమ్ । శం నో అస్తుద్విపదే । శం చతుష్పదే । ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః ॥

హరిః ఓమ్ ॥ చిత్తిస్స్రుక్ । చిత్తమాజ్యమ్ । వాగ్వేదిః । ఆధీతం బర్హిః । కేతో అగ్నిః । విజ్ఞాతమగ్నిః । వాక్పతిర్ హోతా । మనఉపవక్తా । ప్రాణో హవిః । సామాధ్వర్యుః । వాచస్పతే విధే నామన్న్ । విధేమ తే నామ । విధే స్త్వమస్మాకంనామ । వాచస్పతి స్సోమంపిబతు । ఆఽస్మాసున్నృమ్ణం ధాత్స్వాహా ॥ ౧॥

అధ్వర్యుర్గ పఞ్చ చ ॥౧॥

పృథివీ హోతా । ద్యౌరధ్వర్యుః । రుద్రో౽గ్నీత్ । బృహస్పతిరుపవక్తా । వాచస్పతే వాచో వీర్యేణ । సంభృతతమేనాయక్ష్యసే । యజమానాయ వార్యమ్ । ఆసువస్కరస్మై । వాచస్పతి స్సోమంపిబతి । జజనదిన్ద్రమిన్ద్రియాయ స్వాహా ॥ ౨॥

పృథివీ హోతా దశ ॥ ౨॥

అగ్నిర్ హోతా । అశ్వినా౽ధ్వర్యూ । త్వష్టా౽గ్నీత్ । మిత్ర ఉపవక్తా । సోమస్సోమస్యపురోగాః । శుక్రశ్శుక్రస్య పురోగాః । శ్రాతా

స్తభిన్నా సోమాః । వాతాపేర్ హవన శ్రుతస్స్వాహా ॥౩॥

అగ్నిర్ హోతాఽష్టౌ ॥ ౩॥

సూర్యం తే చక్షుః । వాతం ప్రాణః । ద్యాం పృష్ఠమ్ । అన్తరి
క్షమాత్మా । అఙ్గైర్యజ్ఞమ్ । పృథివీగ్ం శరీరైః । వాచస్పతేఽచ్ఛిద్ర
యా వాచా । అచ్ఛిద్రయా జుహ్వా । దివి దేవావృధగ్ం హోత్రామేర
యస్వ స్వాహా ॥౪॥ సూర్యం తేనవ ॥౪॥

మహాహవిర్ హోతా । సత్యహవిరధ్వర్యుః । అచ్యుతపాజా
అగ్నీత్ । అచ్యుతమనా ఉపవక్తా । అనాధృష్యశ్చా ప్రతిధృష్యశ్చ
యజ్ఞస్యాభిగరౌ । అయాస్య ఉద్గాతా । వాచస్పతే హృద్విధే నామన్
విధేమ తే నామ । విధేస్త్వమస్మాకం నామ । వాచస్పతిస్సోమమపాత్ ।
మా దైవ్యస్తన్తుశ్ఛేది మా మనుష్యః । నమో దివే । నమః పృథివ్యై
స్వాహా ॥ ౫॥ మహా త్రీణి చ ॥౫॥

వాగ్ఘోతా । దీక్షా పత్నీ । వాతోఽధ్వర్యుః । ఆపోఽభిగరః ।
మనో హవిః । తపసి జుహోమి । భూర్భువస్సువః । బ్రహ్మ స్వయంభు ।
బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహా ॥ ౬॥ వాగ్ఘోతానవ ॥౬॥

బ్రాహ్మణ ఏకహోతా । స యజ్ఞః । స మే దదాతు ప్రజాం పశూన్
పుష్టిం యశః । యజ్ఞశ్చ మే భూయాత్ । అగ్నిర్ద్విహోతా । స భ
ర్తా । స మే దదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః । భర్తా చ మే భూయాత్ ।
పృథివీ త్రిహోతా । స ప్రతిష్ఠా ॥౭॥ స మే దదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టిం
యశః । ప్రతిష్ఠా చ మే భూయాత్ । అన్తరిక్షం చతుర్హోతా । స వి

ష్ఠాః । సమెదదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః । విష్ఠాశ్చ మే భూయాత్ । వాయురన్తరిక్షస్య హోతా । స ప్రాణః । సమెదదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః । ప్రాణశ్చ మే భూయాత్ ॥౮॥ చన్ద్రమాష్షడ్ఢోతా । స ఋతూన్కల్పయాతి । సమెదదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః । ఋతవశ్చ మే కల్పన్తామ్ । అన్నగ్ం సప్తహోతా । స ప్రాణస్య ప్రాణః । సమెదదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః । ప్రాణస్య చ మే ప్రాణో భూయాత్ । ద్యౌరష్టహోతా । సోఽనాధృష్యః ॥ ౯ ॥ సమేదదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః । అనాధృష్యశ్చ భూయాసమ్ । ఆదిత్యో నవహోతా । స తేజస్వీ । సమేదదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః । తేజస్వీ చ భూయాసమ్ । ప్రజాపతిర్దశహోతా । స ఇదగ్ం సర్వమ్ । సమేదదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః । సర్వం చ మే భూయాత్ ॥౧౦॥

ప్రతిష్ఠా ప్రాణశ్చ మే భూయాదనాధృష్యస్సర్వం చ మే భూయాత్ ॥౭॥

బ్రాహ్మణో యజ్ఞోఽగ్నిర్హోతా పృథివీ ప్రతిష్ఠాఽన్తరిక్షం విష్ఠా వాయుః ప్రాణశ్చన్ద్రమా ఋతూనన్నగ్ం స ప్రాణస్య ప్రాణో ద్యౌరనాధృష్య ఆదిత్యస్స తేజస్వీ ప్రజాపతిస్స ఇదగ్ం సర్వగ్ం సర్వం చ మే భూయాత్ ॥

అగ్నిర్యజుర్భిః । సవితా స్తోమైః । ఇన్ద్ర ఉక్థామదైః । మిత్రావరుణావాశిషా । అఙ్గిరసో ధిష్ణియైరగ్నిభిః । మరుతస్సదోహవిర్ధానాభ్యామ్ । ఆపః ప్రోక్షణీభిః । ఓషధయో బర్హిషా । అదితిర్వేద్యా । సోమో దీక్షయా ॥ ౧౧ ॥ త్వష్టేధ్మేన । విష్ణుర్యజ్ఞేన । వసవ ఆజ్యేన ।

ఆదిత్యా దక్షిణాభిః । విశ్వేదేవా ఊర్జా । పూషాస్వగాకారేణ। బృహస్పతిః పురోధయా॥ ప్రజాపతిరుద్గీథేన। అన్తరిక్షం పవిత్రేణ। వాయుః పాత్రైః। అహగ్ం శ్రద్ధయా ॥ ౧౨॥

దీక్షయాపాత్రైరేకంచ ॥౮॥

సేనేన్ద్రస్య। ధేనాబృహస్పతేః। పథ్యాపూష్ణః। వాగ్వాయోః। దీక్షాసోమస్య। పృథివ్యగ్నేః। వసూనాం గాయత్రీ । రుద్రాణాం త్రిష్టుక్। ఆదిత్యానాం జగతీ । విష్ణోరనుష్టుక్ ॥౧౩॥ వరుణస్య విరాట్ । యజ్ఞస్యపఙ్క్తిః। ప్రజాపతేరనుమతిః । మిత్రస్యశ్రద్ధా । సవితుఃప్రసూతిః । సూర్యస్య మరీచిః । చన్ద్రమసోరోహిణీ ॥ ఋషీణామరున్ధతీ । పర్జన్యస్యవిద్యుత్ । చతస్రోదిశః । చతస్రోఽవాన్తరదిశాః। అహశ్చ రాత్రిశ్చ । కృషిశ్చ వృష్టిశ్చ । త్విషిశ్చాపచితిశ్చ ! ఆపశ్చౌషధయశ్చ । ఊర్క్చసూనృతా చ దేవానాం పత్నయః ॥౧౪॥

అనుష్టుగ్దిశష్షట్చ ॥౯॥

దేవస్యత్వా సవితుఃప్రసవే । అశ్వినోర్బాహుభ్యామ్। పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి। రాజాత్వావరుణోనయతు దేవిదక్షిణేఽగ్నయేహిరణ్యమ్। తేనామృతత్వమశ్యామ్ । వయోదాత్రే । మయోమహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే । కఇదం కస్మాఅదాత్। కామఃకామాయ । కామోదాతా॥౧౫॥ కామః ప్రతిగ్రహీతా ॥ కామగ్ం సముద్రమావిశ । కామేనత్వా ప్రతిగృహ్ణామి । కామైతత్తే। ఏషా తే కామదక్షిణా। ఉత్తానస్త్వాఽఽఙ్గీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు। సోమాయవాసః। రుద్రాయగా

మ్ । వరుణాయాశ్వమ్ । ప్రజాపతయె పురుషమ్ ॥౧౬॥ మనవేతల్పమ్ ।
త్వష్ట్రేఽజామ్ । పూష్ణేఽవిమ్ । నిరృత్యా అశ్వ తరగర్దభౌ । హిమ
వతో హస్తినమ్ । గన్ధర్వాప్సరాభ్యస్స్రగలఙ్కరణే । విశ్వేభ్యో
దేవేభ్యో ధాన్యమ్ । వాచేఽన్నమ్ । బ్రహ్మణ ఓదనమ్ । సముద్రాయా
పః ॥౧౭॥ ఉత్తానాయాఙ్గీరసాయానః । వైశ్వానరాయరథమ్ । వైశ్వా
నరః ప్రత్నథా నాకమారుహత్ । దివఃపృష్ఠం భన్దమానస్సుమన్మభిః ।
సపూర్వవజ్జనయజ్జన్తవేధనమ్ । సమానమజ్మ పరియాతిజాగృవిః । రాజా
త్వా వరుణోనయతు దేవిదక్షిణె వైశ్వానరాయరథమ్ । తేనామృతత్వ
మశ్యామ్ । వయోదాత్రే । మయోమహ్యమస్తు ప్రతి గ్రహీత్రె ॥౧౮॥
కఇదంకస్మా అదాత్ । కామః కామాయ । కామోదాతా । కామః ప్రతి
గ్రహీతా । కామగ్ం సముద్రమావిశ । కామేనత్వా ప్రతిగృహ్ణామి ।
కామైతత్తే । ఏషాతే కామదక్షిణా । ఉత్తానస్త్వాఽఽఙ్గీరసః ప్రతి
గృహ్ణాతు ॥౧౯॥

దాతా పురుషమాపః ప్రతిగ్రహీత్రే నవచ ॥౧౦॥

సువర్ణంఘర్మం పరివేదవేనమ్ । ఇన్ద్రస్యాత్మానం దశధా
చరన్తమ్ । అన్తస్సముద్రే మనసా చరన్తమ్ । బ్రహ్మన్వవిన్దద్దశహోతా
రమర్ణే । అన్తః ప్రవిష్టశ్శాస్తాజనానామ్ । ఏకస్సన్బహుధావిచా
రః । శతగ్ంశుక్రాణి యత్రైకం భవన్తి । సర్వేవేదాయత్రైకం భ
వన్తి । సర్వే హోతారో యత్రైకం భవన్తి । సమానసీన ఆత్మా
జనానామ్ ॥౨౦॥ అన్తఃప్రవిష్టశ్శాస్తా జనానాగ్ం సర్వాత్మా । సర్వాః

ప్రజాయస్తైక్తం భవన్తి।చతుర్ హోతారో యత్రసమ్పదం గచ్ఛ
న్తి దేవాః।సమానసీన ఆత్మా జనానామ్।బ్రహ్మేన్ద్రమగ్నిం జగతః ప్రతి
ష్ఠామ్।దివ ఆత్మానగ్ం సవితారం బృహస్పతిమ్। చతుర్ హోతా
రం ప్రదిశో౽నుక్లృప్తమ్। వాచో వీర్యం తపసా౽న్వవిన్దత్। అన్తః ప్ర
విష్టం కర్తారమేతమ్। త్వష్టారగ్ం రూపాణి వికుర్వన్తం విపశ్చిమ్॥
౨౧॥ అమృతస్య ప్రాణం యజ్ఞమేతమ్। చతుర్ హోతృణా మా
త్మానం కవయో నిచిక్యుః।అన్తః ప్రవిష్టం కర్తారమేతమ్।దేవానాం
బన్ధు నిహితం గుహాసు। అమృతేన క్లృప్తం యజ్ఞమేతమ్। చతుర్ హో
తృణా మాత్మానం కవయో నిచిక్యుః। శతం నియుతః పరి వేదవిశ్వా
విశ్వవారః।విశ్వమిదం వృణాతి। ఇన్ద్రస్యాత్మా నిహితః పఞ్చహోతా।
అమృతం దేవానామాయుః ప్రజానామ్॥౨౨॥ ఇన్ద్రగ్ం రాజానగ్ం
సవితారమేతమ్।వాయోరాత్మానం కవయో నిచిక్యుః। రశ్మిగ్ం రశ్మీ
నాం మధ్యే తపన్తమ్। ఋతస్య పదే కవయో నిపాన్తి। య ఆణ్డకోశే భు
వనం బిభర్తి। అనిర్భిణ్ణస్సన్నథ లోకాన్ విచష్టే। యస్యాణ్డకోశగ్ం
శుష్మమాహుః ప్రాణముల్బమ్। తేన క్లృప్తో౽మృతేనాహమస్మి। సువ
ర్ణం కోశగ్ం రజసా పరీవృతమ్। దేవానాం వసుధానీం విరాజమ్॥౨౩॥
అమృతస్య పూర్ణాం తాముకలాం విచక్షతే। పాదగ్ం షడ్ఢోతుర్న కి
లావివిత్సే। యేనర్తవః పఞ్చధోత క్లృప్తాః। ఉత వా షడ్ధామనసోత క్లృప్తాః।
తగ్ం షడ్ఢోతారమృతుభిః కల్పమానమ్। ఋతస్య పదే కవయో నిపాన్తి।
అన్తః ప్రవిష్టం కర్తారమేతమ్। అన్తశ్చన్ద్రమసి మనసా చరన్తమ్।

స్తహైవపస్త్రం నవిజానన్తి దేవాః । ఇన్ద్రస్యాత్మానగ్ం శతధాచరన్తమ్ ॥
౨౦॥ ఇన్ద్రో రాజా జగతో య ఈశే । సప్తహోతా సప్తధా క్లృప్తః ।
పరేణతన్తుం పరిషిచ్యమానమ్। అన్తరాదిత్యే మనసా చరన్తమ్ । దేవా
నాగ్ం హృదయం బ్రహ్మన్వవిన్దత్ ।। బ్రహ్మైతద్బ్రహ్మణఉజ్జభార। అర్క
గ్ం శ్చోతన్తగ్ం సరిరస్యమధ్యే। ఆయస్మిన్థ్సప్తపేరవః । మేహన్తి బహు
లాగ్ం శ్రియమ్ । బహ్వశ్వామిన్ద్రగోమతీమ్ ॥౨౫॥ అచ్యుతాంబహు
లాగ్ం శ్రియమ్।సహరిర్వసువిత్తమః । పేరురిన్ద్రాయపిన్వతే । బహ్వ
శ్వామిన్ద్రగోమతీమ్।అచ్యుతాం బహులాగ్ం శ్రియమ్ । మహ్యమి
న్ద్రో నియచ్ఛతు । శతగ్ం శతా అస్యయుక్తాహరీణామ్ । అర్వాఙా
యాతు వసుభీరశ్మిరిన్ద్రః। ప్రమగ్ంహమాణో బహులాగ్ం శ్రియమ్।
రశ్మిరిన్ద్రస్సవితా మేనియచ్ఛతు॥౨౬।ఘృతంతేజో మధుమదిన్ద్రియ
మ్। మయ్యయమగ్నిర్దధాతు।హరిఃపతఙ్గఃపటరీసుపర్ణః । దివిక్షయో
నభసా య ఏతి । సన ఇన్ద్రః కామవరం దదాతు । పఞ్చారం చక్రం
పరివర్తతేపృథు । హిరణ్యజ్యోతిస్సరిరస్యమధ్యే । అజస్రంజ్యోతిర్నభ
సా సర్పదేతి । సన ఇన్ద్రః కామవరం దదాతు । సప్తయుఞ్జన్తిరథమేక
చక్రమ్ ॥౨౭॥ ఏకో అశ్వోవహతిసప్తనామా । త్రినాభిచక్రమజర
మనర్వమ్ । యేనేమా విశ్వా భువనానితస్థుః । భద్రం పశ్యన్తఉపసేదు
రగ్రే । తపోదీక్షామృషయస్సువర్విదః । తతః క్షత్త్రం బలమోజశ్చజా
తమ్।తదస్మై దేవా అభిసంనమన్తు । శ్వేతగ్ం రశ్మిం బోభుజ్యమాన
మ్।అపాంనేతారం భువనస్య గోపామ్ । ఇన్ద్రం నిచిక్యుః పరమే వ్యో

మర్త్య॥౨౭॥ రోహిణీః పిఙ్గలా ఏకరూపాః । క్షరన్తీః పిఙ్గలా ఏకరూపాః । శతగ్ం సహస్రాణి ప్రయుతాని నావ్యానామ్। అయం యశ్శ్వేతోరశ్మిః । పరిసర్వమిదంజగత్ । ప్రజాం పశూన్ధనాని । అస్మాకం దదాతు। శ్వేతోరశ్మిః పరిసర్వం బభూవ । సువర్ణ్యాం పశూన్ విశ్వరూపాన్ । పతఙ్గముక్తమసురస్య మాయయా ॥౨౮॥ హృదాపశ్యన్తి మనసా మనీషిణః । సముద్రే అన్తః కవయో విచక్షతే । మరీచీనాం పదమిచ్ఛన్తి వేధసః । పతఙ్గో వాచం మనసాబిభర్తి । తాంగన్ధర్వోఽవదద్గర్భే అన్తః। తాంద్యోతమానాగ్ం స్వర్గ్యం మనీషామ్। ఋతస్యపదే కవయోనిపాన్తి । యేగ్రామ్యాః పశవో విశ్వరూపాః । విరూపాస్సన్తో బహుధైకరూపాః। అగ్నిస్తాగ్ం అగ్రే ప్రముమోక్తుదేవః ॥ ౩౦ ॥ ప్రజాపతిః ప్రజయాసంవిదానః। వీతగ్ంస్తుకేస్తుకే । యువమస్మాసునియచ్ఛతమ్। ప్రప్రయజ్ఞపతిం తిర । యేగ్రామ్యాః పశవో విశ్వరూపాః । విరూపాస్సన్తో బహుధైకరూపాః । తేషాగ్ం సప్తానామిహరన్తిరస్తు। రాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయ । య ఆరణ్యాః పశవో విశ్వరూపాః । విరూపాస్సన్తో బహుధైకరూపాః ॥౩౧। వాయుస్తాగ్ంఅగ్రే ప్రముమోక్తుదేవః । ప్రజాపతిః ప్రజయా సంవిదానః । ఇడాయైస్సృప్తం ఘృతవచ్చరాచరమ్ । దేవా అన్వవిన్దన్గుహాహితమ్।య ఆరణ్యాః పశవో విశ్వరూపాః । విరూపాస్సన్తోబహుధైకరూపాః। తేషాగ్ం సప్తానామిహరన్తిరస్తు । రాయస్పోషాయసుప్రజాస్త్వాయసువీర్యాయ॥౩౧॥౩_౧॥

ఆచ్ఛాదనానాం వికుర్వాణం విపశ్చిం ప్రజానాం వసుధానీంవిరా

జం చరన్తం గోమతీంమ్మె నియచ్ఛ త్యేకచక్రింవోశ్మమన్నాయయా దైవ
ఏకహూపా అష్టాచ ॥౧౧॥

సహస్రశీర్షాపురుషః । సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ । స భూమిం
విశ్వతో వృత్వా । అత్యతిష్ఠద్దశాఙ్గులమ్ । పురుష ఏవేదగ్ంసర్వమ్ ।
యద్భూతం యచ్చభవ్యమ్। ఉతామృతత్వస్యేశానః। యదన్నేనాతిరో
హతి । ఏతావానస్యమహిమా । అతోజ్యాయాగ్ంశ్చ పూరుషః॥౩౨॥
౩౩ ॥ పాదోఽస్య విశ్వాభూతాని । త్రిపాదస్యామృతం దివి । త్రిపా
దూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః। పాదోఽస్యేహాభవాత్పునః । తతో విష్వఙ్వ్య
క్రామత్। సాశనానశనే అభి। తస్మాద్విరాడజాయత । విరాజో అధి
పూరుషః। సజాతోఅత్యరిచ్యత । పశ్చాద్భూమిమథోపురః ।౩౩॥ ౩౪॥
యత్పురుషేణహవిషా । దేవాయజ్ఞమతన్వత । వసన్తోఅస్యాసీదాజ్యమ్।
గ్రీష్మ ఇధ్మశ్శరద్ధవిః । సప్తాస్యాసన్పరిధయః। త్రిస్సప్తసమిధఃకృతాః।
దేవాయద్యజ్ఞం తన్వానాః। అబధ్నన్పురుషం పశుమ్। తం యజ్ఞం బర్
హిషిప్రౌక్షన్ । పురుషం జాతమగ్రతః ॥ ౩౪ ॥ ౩౫ ॥ తేన దేవా
అయజన్త । సాధ్యాఋషయశ్చయే । తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః। సంభృ
తం పృషదాజ్యమ్। పశూగ్ంస్తాగ్ంశ్చక్రేవాయవ్యాన్। ఆరణ్యాన్గ్రా
మ్యాశ్చయే । తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః । ఋచస్సామానిజజ్ఞిరే॥ ఛన్దా
గ్ంసిజజ్ఞిరేతస్మాత్ । యజుస్తస్మాదజాయత ॥ ౩౫ ॥ ౩౬॥ తస్మాదశ్వా
అజాయన్త। యేకేచో భయాదతః। గావోహజజ్ఞిరేతస్మాత్ । తస్మా
జ్జాతా అజావయః। యత్పురుషం వ్యదధుః । కతిధావ్యకల్పయన్ ।

ముఖం కిమస్య కౌ బాహూ । కావూరూ పాదావుచ్యేతే । బ్రాహ్మణోఽస్య ముఖమాసీత్ । బాహూ రాజన్యః కృతః ॥ ౩౬ ॥ ౩౭ ॥ ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః । పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజాయత । చన్ద్రమా మనసో జాతః । చక్షోస్సూర్యో అజాయత । ముఖాదిన్ద్రశ్చాగ్నిశ్చ । ప్రాణాద్వాయురజాయత । నాభ్యా ఆసీదన్తరిక్షమ్ । శీర్ష్ణో ద్యౌస్సమవర్తత । పద్భ్యాం భూమిర్దిశశ్శ్రోత్రాత్ । తథా లోకాగ్ం అకల్పయన్ ॥ ౩౭ ॥ ౩౮ ॥ వేదాహమేతం పురుషం మహాన్తమ్ । ఆదిత్యవర్ణం తమసస్తు పారే । సర్వాణి రూపాణి విచిత్య ధీరః । నామాని కృత్వాఽభివదన్ యదాస్తే ధాతా పురస్తాద్యముదాజహార । శక్రః ప్రవిద్వాన్ప్రదిశశ్చతస్రః । తమేవం విద్వానమృత ఇహ భవతి । నాన్యః పన్థా అయనాయ విద్యతే । యజ్ఞేన యజ్ఞమయజన్త దేవాః । తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్ । తే హ నాకం మహిమానస్సచన్తే । యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సన్తి దేవాః ॥ ౩౮ ॥ ౩౯ ॥

పూరుషః పురోఽగ్రితో జాయతకృతో కల్పయన్నా స్వద్వేచ॥ ౧-౨॥ జ్యాయానధిపూరుషః । అన్యత్ర పురుషః॥

అద్భ్యస్సమ్భూతః పృథివ్యై రసాచ్చ । విశ్వకర్మణస్సమవర్తతాధి । తస్య త్వష్టా విదధద్రూపమేతి । తత్పురుషస్య విశ్వమాజానమగ్రే । వేదాహమేతం పురుషం మహాన్తమ్ । ఆదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్ । తమేవం విద్వానమృత ఇహ భవతి । నాన్యః పన్థా విద్యతేఽయనాయ । ప్రజాపతిశ్చరతి గర్భే అన్తః । అజాయమానో బహుధా విజాయతే ॥ ౩౯ ॥ ౪౦ ॥ తస్య ధీరాః పరిజానన్తి యోనిమ్ । మరీచీనాం

ప్రదమిచ్ఛన్తి వేధసః । యో దేవేభ్య ఆతపతి । యో దేవానాం పురో
హితః ॥ పూర్వో యో దేవేభ్యో జాతః । నమో రుచాయ బ్రాహ్మయే ।
రుచం బ్రాహ్మం జనయన్తః । దేవా అగ్రే తదబ్రువన్ । యస్త్వైవం
బ్రాహ్మణో విద్యాత్ । తస్య దేవా అసన్వశే । హ్రీశ్చ తే లక్ష్మీశ్చ పత్న్యౌ ।
అహోరాత్రే పార్శ్వే । నక్షత్రాణి రూపమ్ । అశ్వినౌ వ్యాత్తమ్ ।
ఇష్టం మనిషాణ । అముం మనిషాణ । సర్వం మనిషాణ ॥౨౦॥ ౨౧॥

జాయతే వశే సస్తు చ ॥ ౧౩ ॥

భర్తా సన్భ్రియమాణో బిభర్తి । ఏకో దేవో బహుధా నివిష్టః ।
యదా భారం తన్ద్రయతే స భర్తుమ్ । నిధాయ భారం పునరస్తమేతి ।
తమేవ మృత్యుమమృతం తమాహుః । తం భర్తారం తము గోప్తారమా
హుః । స భృతో భ్రియమాణో బిభర్తి । య ఏనం వేద సత్యేన భర్తుమ్ ।
సద్యో జాతముత జహాత్యేషః । ఉతో జరన్తం న జహాత్యేకమ్ ॥౨౧॥ ౨౨॥
ఉతో బహూనేకమహర్జహార । అతన్ద్రో దేవస్సదమేవ ప్రార్థః । యస్తద్వే
ద యత ఆబభూవ । సన్ధాం చ యాగ్ం సన్దధే బ్రహ్మణైషః । రమతే తస్మి
న్నుత జీర్ణే శయానే । నైనం జహాత్యహస్సు పూర్వ్యేషు । త్వామాపో
అనుసర్వాశ్చరన్తి జానతీః । వత్సం పయసా పునానాః । త్వమగ్నిగ్ం హవ్య
వాహగ్ం సమిన్ధ్సే । త్వం భర్తా మాతరిశ్వా ప్రజానామ్ ॥౨౨॥ ౨౩॥
త్వం యజ్ఞస్త్వము వేవాసి సోమః । తవ దేవా హవమాయన్తి సర్వే । త్వమే
కోసి బహూననుప్రవిష్టః । నమస్తే అస్తు సుహవో మ ఏధి । నమో వామ
స్తు శృణుతగ్ం హవం మే । ప్రాణాపానావజిరగ్ం సంచరన్తౌ । హ్వాయా

మిత్రా బ్రహ్మణా తూర్తమేతమ్। యోమాం ద్వేష్టి తంజహితం యువా
నా । ప్రాణాపానౌ సంవిదానౌ జహితమ్ । అముష్యాసుప్రాణాసంగసా
ధామ్॥౪౩॥ ౪౪॥ తంమే దేవా బ్రహ్మణా సంవిదానౌ । వధాయ దత్తం
తమహగ్ంహనామి । అసజ్జజాన సతఆబభూవ।యంయం జజాన సఉ
గోపో అస్య । యదా భారంతన్ద్రయతె సభర్తుమ్ । పరాస్య భారం।
పునరస్తమేతి।తద్వైత్వం ప్రాణో అభవః । మహాన్భోగః ప్రజాపతేః ।
భుజః కరిష్యమాణః । యద్దేవాన్ప్రాణయోనవ ॥౪౪॥ ౪౫॥

ఏకంప్రజానాంగసాధాం నవ ॥౧౪॥

హరిగ్ం హరన్తమనుయన్తిదేవాః । విశ్వస్యేశానంవృషభంమ
తీనామ్ । బ్రహ్మసరూపమనుమేదమాగాత్ । అయన్తంమా వివధీర్వి
క్రమస్వ । మాఛిదో మృత్యో మావధీః । మామెబలంవివృహో మా
ప్రమోషీః । ప్రజాంమామేరీరిషఆయురుగ్ర । నృచక్షసంత్వాహవిషా
విధేమ । సద్యశ్చకమానాయ । ప్రవేపానాయమృత్యవే ॥౪౫॥ ౪౬॥
ప్రాస్మాఆశా అశృణ్వన్ । కామేనా జనయన్పునః। కామేనమెకామ
ఆగాత్ । హృదయాద్ధృదయంమృత్యోః। యదమీషామదఃప్రియమ్।
తదైతూపమామభి। పరంమృత్యో అనుపరేహిపన్థామ్ । యస్తేస్వ ఇత
రో దేవయానాత్ । చక్షుష్మతే శృణ్వతే తే బ్రవీమి। మానః ప్రజాగ్ం
రీరిషో మోతవీరాన్। ప్రపూర్వ్యం మనసావన్దమానః । నాధమానో వృ
షభంచర్షణీనామ్ । యః ప్రజానామేకరాణ్మానుషీణామ్ । మృత్యుం
యజే ప్రథమజామృతస్య ॥౪౬॥ ౪౭॥

మృత్యవే ప్రీరాగ్ంశ్చత్వారిచ ॥ ౧౫ ॥

తరణిర్విశ్వదర్శతో జ్యోతిష్కృదసి సూర్య । విశ్వమా భాసి రోచనమ్ । ఉపయామగృహీతోఽసి సూర్యాయ త్వా భ్రాజస్వత ఏష తే యోనిస్సూర్యాయ త్వా భ్రాజస్వతే ॥ ౪౭ ॥ ౪౮ ॥ ౧౬ ॥

ఆప్యాయస్వ మదిన్తమ సోమ విశ్వాభిరూతిభిః । భవానస్సప్రథస్తమః ॥ ౪౮ ॥ ౪౯ ॥ ౧౭ ॥

ఈయుష్టే యే పూర్వతరామపశ్యన్వ్యుచ్ఛన్తీముషసం మర్త్యాసః । అస్మాభిరూనుప్రతిచక్ష్యాఽభూదో తే యన్తి యే అపరీషు పశ్యాన్ ॥ ౪౯ ॥ ౫౦ ॥ ౧౮ ॥

జ్యోతిష్మతీం త్వా సాదయామి జ్యోతిష్కృతం త్వా సాదయామి జ్యోతిర్విదం త్వా సాదయామి భాస్వతీం త్వా సాదయామి జ్వలన్తీం త్వా సాదయామి మల్మలాభవన్తీం త్వా సాదయామి దీప్యమానాం త్వా సాదయామి రోచమానాం త్వా సాదయామ్యజస్రాం త్వా సాదయామి బృహజ్జ్యోతిషం త్వా సాదయామి బోధయన్తీం త్వా సాదయామి జాగ్రతీం త్వా సాదయామి ॥ ౫౦ ॥ ౫౧ ॥ ౧౯ ॥

ప్రయాసాయ స్వాహాయాసాయ స్వాహా వియాసాయ స్వాహా సంయాసాయ స్వాహోద్యాసాయ స్వాహాఽవయాసాయ స్వాహా శుచే స్వాహా శోకాయ స్వాహా తప్యత్వై స్వాహా తపతే స్వాహా బ్రహ్మహత్యాయై స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౫౧ ॥ ౫౨ ॥ ౨౦ ॥

చిత్తగ్ం సన్తానేన భవం యక్నా రుద్రం తనిమ్నా పశుపతిగ్గ్ం స్థూలహృదయేనాగ్నిగ్ం హృదయేన రుద్రంలోహితేన శర్వం మతస్నా

భ్యాం మహాదేవమన్తర పార్శ్వేనాపిష్ఠహానగ్ం శిజ్ఞీనిక్రోశ్యాభ్యామ్॥ ౫౧॥ ౫౩॥ ౨౧॥

చిత్తిరపృథివ్యగ్నిస్సూర్యం తేచచక్షుర్మహాహావిర్హ్వావహాతావా ఘ్నోతాబ్రాహ్మణపక హ్వావహాతాఽగ్నిర్యజుర్భిస్సేనేన్ద్రస్య దైవస్య సువర్ణం ఘర్మగ్ంసహస్రశీర్ షాఽదోభ్యభ్యో తాఽహారం త్రయణ్యాయ స్వయుష్టేయే జ్యోతిష్మతీం ప్రయాసాయ చిత్తిమేకవిగ్ంశతిః ॥౨౧॥

చిత్తిరగ్నిర్యజుర్భిరన్తరప్రవిష్టః ప్రజాపతిర్భర్తాసర ప్రయాసాయద్విపక్షాచ్ఛత్ ॥౫౧॥

చిత్తిరగ్నిర్యజుర్భిరన్తరప్రవిష్టరప్రజాపతిరప్రజాయాసంవిదానస్తస్య ధిరా జ్యోతిష్మతీం త్రిపక్షాచ్ఛత్ ॥ ౫౩॥ ఏవం వా పాఠః॥

హరిః ఓమ్.

తచ్ఛంయోరావృణీమహే । గాతుం యజ్ఞాయ । గాతుంయజ్ఞపతయే । దైవీస్వస్తిరస్తునః । స్వస్తిర్మానుషేభ్యః । ఊర్ధ్వం జిగాతు భేషజమ్ । శంనో అస్తుద్విపదే । శంచతుష్పదే॥ ఓం శాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః॥

చిత్తిపన్నము సమాప్తము.

పితృమేధప్రశ్నము.

ఓమ్ సంత్వాసిఞ్చామి యజుషా ప్రజామాయుర్ధనంచ ॥

ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః ॥

హరిః ఓమ్ ॥ పరేయువాగ్ంసం ప్రవతో మహీరను బహుభ్యః
పన్థామనుపస్పశానమ్ । వైవస్వతగ్ం సంగమనం జనానాం యమగ్ం
రాజానగ్ం హవిషా దువస్యత । ఇదం త్వా వస్త్రం ప్రథమం న్వాగన్న
పైతదూహ యదిహాబిభః పురా । ఇష్టాపూర్తమనుసంపశ్య దక్షిణాం
యథా తే దత్తం బహుధా విబన్ధుషు । ఇమౌ యునజ్మి తే వహ్నీ అసు
నీథాయ వోఢవే । యాభ్యాం యమస్య సాదనగ్ం సుకృతాం చాపి
గచ్ఛతాత్ । పూషా త్వేతశ్చ్యావయతు ప్రవిద్వాననష్టపశుర్భువనస్య
గోపాః । స త్వైతేభ్యః పరిదదాత్పితృభ్యోఽగ్నిర్దేవేభ్యస్సువిద
త్రేభ్యః । పూషేమా ఆశా అను వేద సర్వాస్సో అస్మాగ్ం అభయత
మేన నేషత్ । స్వస్తిదా అఘృణిస్సర్వవీరోఽప్రయుచ్ఛన్పుర ఏతు
ప్రవిద్వాన్ ॥ ౧ ॥ ఆయుర్విశ్వాయుః పరిపాసతి త్వా పూషా త్వా పాతు
ప్రపథే పురస్తాత్ । యత్రాసతే సుకృతో యత్ర తే యయుస్తత్ర త్వా దేవస్స
వితా దధాతు । భువనస్య పత ఇదగ్ం హవిః । అగ్నయే రయిమతే
స్వాహా । పురుషస్య సయావర్యపేదఘాని మృజ్మహే । యథా నో అత్ర
నాపరః పురా జరస ఆయతి । పురుషస్య సయావర్యవి తే ప్రాణమసి
స్రసమ్ శరీరేణ మహీమిహి స్వధయేహి పితౄనుప ప్రజయాఽస్మానిహ

వహా మైవం మాగ్ంస్థాప్రియేఽహం దేవీ సతీ పితృలోకం యదైషి ।
విశ్వావార్తా నభసా సంవ్యయన్త్యుభౌ నోలోకౌ పయసాఽభ్యావ
వృత్స్వ ॥ ౨ ॥ ఇయంనారీపతిలోకం వృణానా నిపద్యత ఉప త్వామ
ర్త్యప్రేతమ్ ।విశ్వంపురాణమను పాలయ న్తీతస్యై ప్రజాం ద్రవిణం
చేహ ధేహి । ఉదీర్ష్వ నార్యభిజీవలోకమితాసుమేతముప శేషఏహి ।
హస్తగ్రాభస్య దిధిషో స్తవేతత్పత్యుర్జనిత్వమభి సంబభూవ । సువ
ర్ణగ్ం హస్తాదాదదానామృతస్య శ్రియైబ్రహ్మణే తేజసే బలాయ।
అత్రైవ త్వమిహ వయగ్ంసు శేవా విశ్వాస్స్పృధో అభిమాతీర్జయేమ।
ధనుర్ హస్తాదాదదానామృతస్య శ్రియై క్షత్రాయౌజసే బలాయ ।
అత్రైవ త్వమిహవయగ్ంసు శేవావిశ్వాస్స్పృధో అభిమాతీర్జయేమ ।
మణిగ్ం హస్తాదాదదానామృతస్య శ్రియై విశేపుష్ట్యై బలాయ ।
అత్రైవ త్వమిహవయగ్ంసు శేవావిశ్వాస్స్పృధో అభిమాతీర్జయేమ॥3॥
ఇమమగ్నే చమసంమావిజీహ్వరఃప్రియో దేవానాముతసోమ్యానామ్।
ఏష యశ్చమసో దేవపానస్తస్మిన్దేవా అమృతా మాదయన్తామ్।అగ్నే
ర్వర్మ పరిగోభిర్వ్యయస్వ సంప్రోర్ణుష్వ మేదసాపీవసాచ । నేత్త్వా
ధృష్ణుర్ హరసా జర్హృషాణో దధద్విధక్ష్య న్పర్యఙ్ఖయాతై ।
మైనమగ్నే విదహో మాఽభిశోచో మాఽస్య త్వచం చిక్షిపో
మాశరీరమ్ । యదాశృతం కరవో జాతవేదోఽథేమఏనం ప్రహిణుతా
త్పితృభ్యః । శృతం యదా కరసి జాతవేదోఽథేమేనం పరిదత్తాత్పి
తృభ్యః । యదాగచ్ఛాత్యసునీతిమేతామథా దేవానాంవశనీర్భవాతి ।

సూర్యం తే చక్షుర్గచ్ఛతు వాతమాత్మా ద్యాంచ గచ్ఛ పృథివీంచ
ధర్మణా । అపో వా గచ్ఛ యది తత్ర తే హితమోషధీషు ప్రతితిష్ఠా
శరీరైః । అజో భాగస్తపసా తం తపస్వ తంతే శోచిస్తపతు తం తే
అర్చిః । యాస్తే శివాస్తనువో జాతవేదస్తాభిర్వహేమగ్ం సుకృతాం
యత్ర లోకాః । అయం వై త్వమస్మాదధి త్వమేతదయం వై తదస్య
యోనిరసి । వైశ్వానరః పుత్రః పిత్రే లోకకృజ్జాతవేదో వహేమగ్ం
సుకృతాం యత్ర లోకాః ॥ ౮ ॥

విద్వానభ్యావవృత్స్వాభిమాతీర్జయేమ శరీరైశ్చత్వారి చ ॥ ౧ ॥

యఏతస్య పథో గోప్తారస్తేభ్యస్స్వాహా య ఏతస్య పథో రక్షితా
రస్తేభ్యస్స్వాహా య ఏతస్య పథోఽభిరక్షితారస్తేభ్యస్స్వాహాఽఽ
ఖ్యాత్రే స్వాహాఽపాఖ్యాత్రే స్వాహాఽభిలాలపతే స్వాహాఽపలాలపతే
స్వాహాఽగ్నయే కర్మకృతే స్వాహా యమత్ర నాధీమస్తస్మై స్వాహా ।
యస్త ఇధ్మం జభరత్సిష్విదానో మూర్ధానం వా తతపతే త్వాయా ।
దివో విశ్వస్మాత్సీమఘాయత ఉరుష్యః । అస్మాత్త్వమధిజాతోఽసి త్వద
యం జాయతాం పునః । అగ్నయే వైశ్వానరాయ సువర్గాయ లోకా
య స్వాహా ॥ ౨ ॥

యఏతస్య త్వత్పఞ్చ ॥ ౨ ॥

ప్రకేతునా బృహతా భాత్యగ్నిరావిర్విశ్వాని వృషభో రోరవీతి ।
దివశ్చిదన్తాదుపమాముదానడపాముపస్థే మహిషో వవర్ధ । ఇదంత
ఏకంపర ఊత ఏకం తృతీయేన జ్యోతిషా సంవిశస్వ । సంవేశనస్త

న్వై చారురేధి ప్రియో దేవానాం పరమే సధస్థే । నాకే సుపర్ణముప
యత్పతన్తగ్ం హృదా వేనన్తో అభ్యచక్షత త్వా । హిరణ్యపక్షం
వరుణస్య దూతం యమస్య యోనౌ శకునం భురణ్యుమ్ । అతిద్రవ సార
మేయౌ శ్వానౌ చతురక్షౌ శబలౌ సాధునా పథా । అథా పితౄన్థ్సువిద
త్రాగ్ం అపీహి యమేన యే సధమాదం మదన్తి । యౌ తే శ్వానౌ
యమ రక్షితారౌ చతురక్షౌ పథిరక్షీ నృచక్షసా । తాభ్యాగ్ం రాజన్పరి
దేహ్యేనగ్ం స్వస్తి చాస్మా అనమీవం చ ధేహి ॥ ౬ ॥ ఉరూణసావసు
తృపావులుమ్బలౌ యమస్య దూతౌ చరతో వశాగ్ం అను । తావస్మభ్యం
దృశయే సూర్యాయ పునర్దాతా వసుమద్యేహ భద్రమ్ । సోమ ఏకేభ్యః
పవతే ఘృతమేక ఉపాసతే । యేభ్యో మధు ప్రధావతి తాగ్ంశ్చిదేవా
పిగచ్ఛతాత్ । యే యుధ్యన్తే ప్రధనేషు శూరాసో యే తనుత్యజః ।
యే వా సహస్రదక్షిణాస్తాగ్ంశ్చిదేవాపిగచ్ఛతాత్ । తపసా యే అనా
ధృష్యాస్తపసా యే సువర్గతాః । తపో యే చక్రిరే మహస్తాగ్ంశ్చి
దేవాపిగచ్ఛతాత్ । అశ్మన్వతీ రేవతీస్సగ్ంరభధ్వముత్తిష్ఠత ప్రతరతా
సఖాయః । అత్రా జహామ యే అసన్నశివాశ్శివాన్ వయమభివాజాను
త్తరేమ ॥ ౭ ॥ యద్వై దేవస్య సవితుః పవిత్రగ్ం సహస్రధారం వితతమ
న్తరిక్షే । యేనాపునాదిన్ద్రమనార్తమార్త్యై తేనాహం మాగ్ం సర్వ
తనుం పునామి । యా రాష్ట్రాత్పన్నాదపయన్తి శాఖా అభిమృతా నృప
తిమిచ్ఛమానాః । ధాతుస్తాస్సర్వాః పవనేన పూతాః ప్రజయాఽస్మా
న్రయ్యా వర్చసా సగ్ంసృజాథ । ఉద్వయం తమసస్పరి పశ్యన్తో జ్యోతి

రుత్తరమ్ । దేవం దేవత్రా సూర్యమగన్మ జ్యోతిరుత్తమమ్ । ధాతా పునాతు సవితా పునాతు । అగ్నేస్తేజసా సూర్యస్య వర్చసా ॥ ౮ ॥

ధేహ్యుత్తరే మా ష్టౌచ ॥ 3 ॥

యంతే అగ్నిమమన్థామ వృషభాయేవ పక్తవే । ఇమంతగ్ం శమయామసి క్షీరేణ చోదకేన చ । యం త్వమగ్నే సమదహ స్త్వము నిర్వాపయా పునః । క్యామ్బూర త్రజాయతాం పాకదూర్వా వ్యల్కశా ॥ శీతికే శీతికావతి హ్లాదుకే హ్లాదుకావతి । మణ్డూక్యా సు సఙ్గమయేమగ్ం స్వగ్నిగ్ం శమయ । శం తే ధన్వన్యా ఆపశ్శము తే సన్త్వనూక్యాః । శం తే సముద్రియా ఆపశ్శము తే సన్తువర్ష్యాః । శం తే స్రవన్తీ స్తనువే శము తే సన్తుకూప్యాః । శం తే నీహారో వర్షతు శముపృష్వావశీయతామ్ ॥ ౯ ॥ అవసృజపునరగ్నే పితృభ్యో యస్త ఆహుతశ్చరతి స్వధాభిః । ఆయుర్వసాన ఉపయాతు శేషగ్ం సంగచ్ఛతాం తనువా జాతవేదః । సంగచ్ఛస్వ పితృభిస్సగ్ం స్వధాభిస్సమిష్టాపూర్తేన పరమే వ్యోమన్ । యత్ర భూమ్యై వృణసే తత్రగచ్ఛ తత్రత్వా దేవస్సవితా దధాతు । యత్తే కృష్ణశ్శకున ఆతుతోద పిపీలస్సర్ప ఉత వా శ్వాపదః । అగ్నిష్టద్విశ్వాదనృణం కృణోతు సోమశ్చ యో బ్రాహ్మణమావివేశ । ఉత్తిష్ఠాత స్తనువగ్ం సమ్భరస్వ మేహ గాత్రమవహా మా శరీరమ్ । యత్ర భూమ్యై వృణసే తత్రగచ్ఛ తత్రత్వా దేవస్సవితా దధాతు । ఇదంత ఏకం పర ఊత ఏకం తృతీయేన జ్యోతిషా సంవిశస్వ । సంవేశనస్తనువై చారురేధి ప్రియో దేవానాం పరమే సధస్థే । ఉత్తిష్ఠ ప్రేహి ప్రద్రవౌకః కృణుష్వ సలిలే వ్యో

మన్మ । యమేన త్వం యమ్యా సంవిదానోత్తమం నాకమధిరోహేమమ్ ।
అశ్మన్వతీ రేవతీర్వ్యద్వై దేవస్య సవితుః పవిత్రం యారాష్ట్రాత్ప
న్నాదుద్ద్రవయం తనుస్సప్రరిధాతా పునాతు । అస్మాత్త్వమధిజాతోఽ
స్యయం త్వదధిజాయతామ్ । అగ్నయే వైశ్వానరాయ సువర్గాయ
లోకాయ స్వాహా ॥ ౧౦ ॥

అవశీయతాగ్ం సధ్స్థై పఞ్చ చ ॥౭॥

ఆయాతు దేవస్సుమనాభిరూతిభిర్యమో హ వేహ ప్రయతాభిరక్తా
ఆసీదతాగ్ం సుప్రయతే హ బర్హిష్యూర్జాయ జాత్యై మమ శత్రు
హత్యై । యమే ఇవ యతమానే యదైతం ప్రవాం భరన్మానుషా దేవ
యన్తః । ఆసీదతగ్గ్ం స్వము లోకం విదానే స్వాసస్థే భవతమిన్దవే నః ।
యమాయ సోమగ్ం సునుత యమాయ జుహుతా హవిః । యమగ్ం
హ యజ్ఞో గచ్ఛత్యగ్నిదూతో అరంకృతః । యమాయ ఘృతవద్ధవిర్జు
హోత ప్రచ తిష్ఠత । సనో దేవేష్వా యమద్దీర్ఘమాయుః ప్రజీవసే ।
యమాయ మధుమత్తమగ్ం రాజ్ఞే హవ్యం జుహోతన । ఇదం నమ
ఋషిభ్యః పూర్వజేభ్యః పూర్వేభ్యః పథికృద్భ్యః । ౧౧ ॥ యోఽస్య
కౌష్ఠ్య జగతః పార్థివస్యైక ఇద్వశీ । యమం భఙ్గ్యశ్రవో గాయ యో రా
జాఽనపరోధ్యః । యమం గాయ భఙ్గ్యశ్రవో యో రాజాఽనపరోధ్యః ।
యేనాపో నద్యో ధన్వాని యేన ద్యౌః పృథివీ దృఢా । హిరణ్యకక్ష్యాన్త్సు
ధురాన్ హిరణ్యాక్షానయశ్శఫాన్ । అశ్వాననశ్యతో దానం యమో
రాజాఽభితిష్ఠతి । యమో దాధార పృథివీం యమో విశ్వమిదం

జగత్ । యమాయ సర్వమిత్తస్థే యత్ప్రాణద్వాయురక్షితమ్ । యథా పఞ్చ యథా షడ్యథా పఞ్చదశర్షయః । యమం యో విద్యాత్స బ్రూయాద్యథైక ఋషిర్విజానతే ॥ ౧౨॥ త్రికద్రుకేభిః పతతి షడుర్వీరేకమిద్బృహత్ । గాయత్రీ త్రిష్టుప్ఛన్దాగ్ంసి సర్వా తా యమ ఆహితా । అహరహర్నయమానో గామశ్వం పురుషం జగత్ । వైవస్వతో న తృప్యతి పఞ్చభిర్మానవైర్యమః । వైవస్వతే వివిచ్యన్తే యమే రాజని తే జనాః । యే చేహ సత్యేనేచ్ఛన్తే య ఉ చానృతవాదినః । తే రాజన్నిహ వివిచ్యన్తేఽథా యన్తి త్వాముప । దేవాగ్ంశ్చ యే నమస్యన్తి బ్రాహ్మణాగ్ంశ్చాపచిత్యతి । యస్మిన్వృక్షే సుపలాశే దేవైః సంపిబతే యమః । అత్రా నో విశ్పతిః పితా పురాణా అను * వేనతి ॥ ౧౩॥

పథికృద్భ్యో విజానతేఽను వేనతి ॥ ౪ ॥

వైశ్వానరే హవిరిదం జుహోమి సాహస్రముత్సగ్ం శతధారమేతమ్ । తస్మిన్నేష పితరం పితామహం ప్రపితామహం బిభరత్పిన్వమానే । ద్రప్సశ్చస్కన్ద పృథివీమను ద్యామిమం చ యోనిమను యశ్చ పూర్వః । తృతీయం యోనిమను సంచరన్తం ద్రప్సం జుహోమ్యను సప్త హోత్రాః । ఇమగ్ం సముద్రగ్ం శతధారముత్సం వ్యచ్యమానం భువనస్య మధ్యే । ఘృతం దుహానామదితిం జనాయాగ్నే మా హిగ్ంసీః పరమే వ్యోమన్ । అపేత వీత వి చ సర్పతాతో యేఽత్ర స్థ పురాణా యే చ నూతనాః । అహోభిరద్భిరక్తుభిర్వ్యక్తం యమో దదా

---

* 'పురాణాఽను' ఇతి వా పాఠః.

త్వావసానమస్మై । సవితైతాని శరీరాణి పృథివ్యై మాతురుపస్థ ఆదధే ।
తేభిర్యుజ్యన్తామఘ్నియాః ॥౧౪॥ శునం వాహాః శునం నారాః శునం కృషతు
లాఙ్గలమ్ । శునం వరత్రా బధ్యన్తాగ్ంశునమష్ట్రాముదిఙ్గయ శునాసీరా
శునమస్మాసు ధత్తమ్ । శునాసీరావిమాం వాచం యద్దివి చక్రథుః
పయః । తేనేమాముపసిఞ్చతమ్ । సీతే వన్దామహే త్వాఽర్వాచి సుభ
గే భవ । యథా నస్సుభగా ససి యథా నస్సుఫలా ససి । సవితైతాని శ
రాణి పృథివ్యై మాతురుపస్థ ఆదధే । తేభిరదితే శం భవ । విముచ్య
ధ్వమఘ్నియా దేవయానా అతారిష్మ తమసస్పారమస్య । జ్యోతిరాపామ
సువరగన్మ । ప్రవాతా వాన్తి పతయన్తి విద్యుత ఉదోషధీర్జిహతే పిన్వ
మానాః । ఇరా విశ్వస్మై భువనాయ జాయతే యత్పర్జన్యః పృథివీగ్ం
రేతసాఽవతి । యథా యమాయ హార్మ్యమవపన్పఞ్చ మానవాః ।
ఏవం వపామి హర్మ్యం యథాఽసామ జీవలోకే భూరయః । చిత్స్థ
పరిచిత ఊర్ధ్వచితశ్శ్రయధ్వం పితరో దేవతా । ప్రజాపతిర్వస్సాదయతు
తయా దేవతయా । ఆ ప్యాయస్వ సం తే ॥ ౧౬॥

అఘ్నియా అగన్మ సప్త చ ॥ ౬॥

ఉత్తే తభ్నోమి పృథివీం త్వత్పరీమం లోకం నిదధన్మో అహగ్ం
రిషమ్ । ఏతాగ్ం స్థూణాం పితరో ధారయన్తు తేఽత్రా యమస్సాదనా
త్తే మినోతు । ఉపసర్ప మాతరం భూమిమేతామురువ్యచసం పృథివీగ్ం
సుశేవామ్ । ఊర్ణమ్రదా యువతిర్దక్షిణావత్యేషా త్వా పాతు నిరృ
త్యా ఉపస్థే । ఉచ్ఛ్వఞ్చస్వ పృథివి మా వి బాధథాః సూపాయనాఽస్మై

భవసూపవఞ్చనా। మా తా పుత్రం యథాసిచాఽభ్యేనంభూమివృణు।
ఉచ్ఛ్వఞ్చమానా పృథివీహితిష్ఠసి సహస్రం మిత ఉపహిశ్రయన్తామ్।
తే గృహాసో మధుశ్చుతో విశ్వాహాఽస్మై శరణాస్సన్త్వత్ర। ఏణీర్ధానా
హరిణీరర్జునీస్సన్తు ధేనవః। తిలవత్సా ఊర్జమస్మై దుహానా విశ్వాహాస
న్త్వనపస్ఫురన్తీః॥ ౧౭॥ ఏషా తే యమసాదనే స్వధానిధీయతే గృహే।
అక్షితిర్నామ తే అసౌ। ఇదం పితృభ్యః ప్రభరేమ బర్హిర్దేవేభ్యో
జీవన్త ఉత్తరంభరేమ। తత్త్వమారోహాసో మేధ్యో భవం యమేన త్వం
యమ్యాసంవిదానః। మా త్వా వృక్షౌ సంబాధిష్టాం మా మా తా పృథివి
త్వమ్। పితౄన్ హ్యత్ర గచ్ఛాస్యేధాసం యమ రాజ్యే। మా త్వా వృక్షౌ
సంబాధేథాం మా మా తా పృథివీమహీ। వైవస్వతం గంహి గచ్ఛాసి యమ
రాజ్యే విరాజసి। నళం ప్లవమారోహైతం నళేన పథోఽన్విహి। స త్వం
నళ ప్లవో భూత్వా సంతర ప్రతరోత్తర॥ ౧౮॥ సవితైతాని శరీరాణి
పృథివ్యై మాతురుపస్థ ఆదధే। తేభ్యః పృథివి శంభవ। షడ్ఢోతా
సూర్యం తే చక్షుర్గచ్ఛతు వాతమాత్మా ద్యాంచగచ్ఛపృథివీం చ
ధర్మణా। అపో వా గచ్ఛ యది తత్ర తే హితమోషధీషు ప్రతితిష్ఠా
శరీరైః। పరం మృత్యో అనుపరేహి పన్థాం యస్తే స్వ ఇతరో దేవయా
నాత్। చక్షుష్మతే శృణ్వతే తే బ్రవీమి మా నః ప్రజాం రీరిషో మోత
వీరాన్। శం వాతశ్శంహి తే ఘృణిశ్శము తే సన్త్వోషధీః। కల్పన్తాం మేది
శశ్శగాః। పృథివ్యాస్త్వా లోకే సాదయామ్యముష్య శర్మాసి పితరో
దేవతా। ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా దేవతయా। అన్తరిక్షస్య త్వా

దివస్త్వా దిశాం త్వా నాకస్య త్వా పృష్ఠే బ్రధ్నస్య త్వా విష్టపే సాదయా
మ్యముష్య శర్మాసి పితరో దేవతా। ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా
దేవతయా ॥ ౧౯ ॥

అపపస్ఫుర స్తిరుత్తర దైవతయా ద్వే చ ॥ ౭ ॥

అపూపవాన్ ఘృతవాగ్ంశ్చరురేహ సీదతు త్తభ్నువన్ పృథివీం
ద్యాముతోపరి। యోనికృతః పథికృతస్సపర్యత యే దేవానాం ఘృత
భాగా ఇహస్థ। ఏషా తే యమసాదనే స్వధా నిధీయతే గృహేఽసౌ। ద
త్తాక్షరా తాగ్ం రక్షస్వ తాం గోపాయస్వ తాం తే పరిదదామి తస్యాం త్వా
మాదభన్పితరో దేవతా। ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా దేవతయా।
అపూపవాఞ్ఘృతవాన్ క్షీరవాన్ దధివాన్మధుమాగ్ంశ్చరురేహ సీదతు త్త
భ్నువన్పృథివీం ద్యాముతోపరి। యోనికృతః పథికృతస్సపర్యత యే దే
వానాగ్ం శృతభాగాః క్షీరభాగా దధిభాగా మధుభాగా ఇహస్థ।
ఏషా తే యమసాదనే స్వధా నిధీయతే గృహేఽసౌ। శతాక్షరా సహ
స్రాక్షరాఽయుతాక్షరాఽచ్యుతాక్షరా తాగ్ం రక్షస్వ తాం గోపా
యస్వ తాం తే పరి దదామి తస్యాం త్వా మాదభన్పితరో దేవతా।
ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా దేవతయా। ౨౦ ॥

అపూపవానసౌ దశ ॥ ౮ ॥

ఏతాస్తే స్వధా అమృతాః కరోమి యాస్తే ధానాః పరికిరామ్యత్ర।
తాస్తే యమః పితృభిస్సంవిదానోఽత్ర ధేనూః కామదుఘాః కరోతు।
త్వామర్జునౌషధీనాం పయో బ్రహ్మాణ ఇద్విదుః। తాసాం త్వా మధ్యా

దాదదే చరుభ్యో అపిధానవే। దూర్వాణాగ్ం స్తమ్బమాహరైతాం ప్రియతమాం మమ। ఇమాందిశం మనుష్యాణాం భూయిష్ఠాఽను విరోహాతు। కాశానాగ్ం స్తమ్బమాహర రక్షసా మపహత్యై। యప్రతస్యై దిశః పరాభవన్న ఘాయవో యథా తే నాభవాన్నః। దర్భాణాగ్ం స్తమ్బమాహర పితౄణామోషధీం ప్రియామ్। అన్వాస్యై మూలం జీవాదనుకాణమథో ఫలమ్ ॥౨౧॥ లోకం పృణతా అస్యసూద దోహసః। శంవాతశ్శగ్ం హి తే ఘృణిశ్శము తే సన్త్వోషధీః। కల్పన్తాం తే దిశస్సర్వాః॥ ఇదమేవ మేతో పరామార్తిర్మారామ కాంచన। తథా తదశ్విభ్యాం కృతం మిత్రేణ వరుణేనచ। వరణో వారయాదిదం దేవో వనస్పతిః। ఆర్త్యై నిరృత్యై ద్వేషాచ్చ వనస్పతిః। విధృతిరసి వి ధారయాస్మదఘా ద్వేషాగ్ంసి శమి శమయాస్మదఘా ద్వేషాగ్ంసి యవ యవయాస్మదఘా ద్వేషాగ్ంసి। పృథివీం గచ్ఛాన్తరిక్షం గచ్ఛ దివం గచ్ఛ దిశో గచ్ఛ సువర్గచ్ఛ సువర్గచ్ఛ దిశో గచ్ఛ దివం గచ్ఛాన్తరిక్షం గచ్ఛ పృథివీం గచ్ఛాపో వా గచ్ఛ యది తత్ర తే హితమోషధీషు ప్రతితిష్ఠా శరీరైః। అశ్మన్వతీ రేవతీర్యద్వో దేవస్య సవితుః పవిత్రం యారాష్ట్రప్నాదుద్వయం తమసస్పరి ధాతా పునాతు ॥౨౨॥

అథో ఫలం ధాతా పునాతు ॥౮॥

ఆరోహతాయుర్జరసం గృణానా అనుపూర్వం యతమానా యతిష్ఠ। ఇహత్వష్టా సుజనిమా సురత్నో దీర్ఘమాయుః కరతు జీవసేవః। యథాఽహాన్యనుపూర్వం భవన్తి యథర్తవ ఋతుభిర్యన్తి

క్లృప్తాః। యథా న పూర్వ మపరో జహాత్యేవా ధాతరాయూగ్ంషి కల్ప
యైషామ్ । నహి తే అగ్నే తనువై క్రూరంచకార మర్త్యః । కపిర్బభస్తి
తేజనం పునర్జరాయు గౌరివ। అప నశ్శోశుచదఘమగ్నే శుశుగ్ధ్యార
యిమ్। అపనశ్శోశుచదఘం మృత్యవే స్వాహా । అనడ్వాహమన్వారభా
మహే స్వస్తయే।సన ఇన్ద్రఇవ దేవేభ్యో వహ్నిస్సన్తారణో భవ॥౨౩॥
ఇమే జీవా విమృతైరావవర్తిన్నభూద్భద్రా దేవహూతిర్నో అద్య ।
ప్రాఞ్చో ఽగామానృతయే హసాయ ద్రాఘీయ ఆయుః ప్రతరాం
దధానాః । మృత్యోః పదం యోపయన్తో యదైమ ద్రాఘీయ ఆయుః
ప్రతరాం దధానాః। ఆప్యాయమానాః ప్రజయా ధనేన శుద్ధాః పూతా
భవథ యజ్ఞియాసః । ఇమంజీవేభ్యః పరిధిం దధామి మైషాన్నుగాదపరో
అర్థమేతమ్। శతం జీవన్తు శరదః పురూచీ స్తిరోమృత్యుందధ్మహే పర్వ
తేన॥ ఇమా నారీరవిధవాస్సుపత్నీ రాఞ్జనేన సర్పిషా సం మృశన్తామ్ ।
అనశ్రవో అనమీవాస్సుశేవా ఆరోహన్తు జనయో యోనిమగ్రే ।
యదాఞ్జనం త్రైకకుదం జాతగ్ంహిమవతస్పరి। తేనామృతస్యమూలే
నారాతీర్జమ్భయామసి । యథాత్వముద్భినథోస్యవ ధేపృథివ్యా అధి ।
ఏవమిమ ఉద్భిన్దన్తు కీర్త్యా యశసా బ్రహ్మవర్చసేన । అజోఽస్య
జాస్మదఘా ద్వేషాగ్ంసి యవోఽసియవయాస్మద్ఘా ద్వేషాగ్ంసి॥౨౪॥

భవజమ్భయామసి త్రీణి చ ॥౧౦॥

అపనశ్శోశుచదఘమగ్నే శుశుగ్ధ్యారయిమ్ । అపనశ్శోశుచద
ఘమ్ । సుక్షేత్రియా సుగాతుయా వసూయా చ యజామహే ।

అపనశ్శోశుచదఘమ్ । ప్రయద్భన్దిష్ఠ ఏషాం ప్రాస్మాకాసశ్చ సూరయః । అపనశ్శోశుచదఘమ్ । ప్రయదగ్నేస్సహస్వతో విశ్వతో యన్తి సూరయః । అపనశ్శోశుచదఘమ్ । ప్రయత్తే అగ్నే సూరయో జాయేమహి ప్రతేవయమ్ । అపనశ్శోశుచదఘమ్ ॥ ౧౭ ॥ త్వగ్ంహి విశ్వతోముఖ విశ్వతః పరిభూరసి । అప నశ్శోశుచదఘమ్ । ద్విషో నో విశ్వతోముఖాతి నావేవపారయ । అపనశ్శోశుచదఘమ్ । సనస్సిన్ధుమివ నావయాఽతి * పర్షా స్వస్తయే । అపనశ్శోశుచదఘమ్ । ఆపః ప్రవణాదివ యతీరపాస్మత్స్యన్దతామఘమ్ । అపనశ్శోశుచదఘమ్ । ఉద్వనాదుదకానీవాపాస్మత్స్యన్దతామఘమ్ । అపనశ్శోశుచదఘమ్ । ఆనన్దాయ ప్రమోదాయ పునరాగాగ్ంస్వాన్గృహాన్ । అపనశ్శోశుచదఘమ్ । న వై తత్ర ప్రమీయతే గౌర్నాశ్వః పురుషః పశుః । యత్రేదం బ్రహ్మ క్రియతే పరిధిర్జీవనాయ కమపనశ్శోశుచదఘమ్ ॥ ౧౮ ॥

అఘమఘం చత్వారిచ ॥ ౧౧ ॥

అపశ్యామ యువతిమాచరన్తీం మృతాయ జీవాం పరిణీయమానామ్ । అన్ధేన యా తమసా ప్రావృతాఽసి ప్రాచీమవాచీమవయన్నరిష్ట్యై । మయైతాం మాగ్ంస్తాం భ్రియమాణా దేవీసతీ పితృలోకం యదైషి । విశ్వవారా నభసా సంవ్యయన్త్యుభౌ నో లోకౌ పయసాఽఽవృణీహి । రయిష్ఠామగ్నిం మధుమన్తమూర్మిణమూర్జస్వన్తం *త్వోపయసోపసద్గ్ం సదేమ । సగ్ంరయ్యా సమువర్చసా సచస్వానస్వ్వన్తయే ।

*పరుషా. * స్వస్తం.

యే జీవా యేచ మృతా యే జాతా యే చ జన్త్యాః । తేభ్యో ఘృతస్య ధార యితుం మధుధారా వ్యున్దతీ । మాతా రుద్రాణాం దుహితా వసూనాగ్ం స్వసాఽఽదిత్యానామమృతస్య నాభిః । ప్రణువోచం చికితుషే జనాయ మాగామనాగామదితిం వధిష్ట । పిబతూదకం తృణాన్యత్తు । ఓముత్సృజత ॥ ౨౮ ॥

పదిష్ట ద్వేచ ॥ ౧౨ ॥

ప్రైయువాగ్ంసం ప్రవిద్వాన్భువ నస్యాభ్యావవృధాస్వ్వజో భాగోయ్ంవై చతుశ్చత్వారిగ్ంశద్య ఏతస్య త్వత్పృచ్ఛ పరికేతువై దంతే నాకేసుపర్ణం యాంతేయే యుధ్యన్తే తపసాఽశ్మస్వతీ రేవతీ స్పగ్ం రభధ్వముష్టావిగ్ంశతిర్యం తే యత్ర ఉత్తిష్ఠేదం తత ఉత్తిష్ఠ ప్రేహ్యశ్వైర్యద్వా ఉద్వయమయం పఞ్చవిగ్ంశతిరాయాతుత్రిగ్ంశద్వైశ్వానరే తస్మిన్వ్రిప్సఇమమపైతా హ్వాభిర్యుజ్య న్నామఘ్నియా అదితే ప్రాణంప ఆ ప్యాయస్వ సప్తవిగ్ంశతిరుత్త్రైతభ్యో న్నమ్యుష్టిత్రిస్త్రైభ్యః పృథివి షష్ఠో తాపరం మేశగ్మాః పృథివ్యా అన్తరిక్షస్య ద్యావాత్రిగ్ంశద ప్రపవానసా దశశతదశై తాస్తే తేదిశస్సర్వా ఇదమశ్మన్విగ్ంశతిరా రోహాత తనువైక్రూరం చకారపుసమ్మృత్యావై మానోను గావ్వస్మహ ఇమా నారీః పరి త్రయోవిగ్ంశతిరప సస్తుత్రైత్రియా ప్రయద్భ్యన్దిష్ఠః ప్రయద్గన్ధః ప్రయత్తే అగ్నే త్వగ్ంహి ద్వేషస్సనస్సింధుమాంః ప్రస్తనా దుష్ప్వానాదాస్తన్నాయు నవైతత్రి యుత్తైద్రం చతుర్విగ్ంశతిరప శ్వా మా వృణీహి ద్వాదశ ద్వాదశ ॥ ౧౩ ॥

పరేయువాగ్ం సమాయాత్వోతాస్తె సప్తవిగ్ంశతిః ॥ ౨౮ ॥
సంత్వాసిఞ్చామియజుషా ప్రజామాయుర్ధనంచ ॥
ఓంశాన్తి శ్శాన్తిశ్శాన్తిః ॥ హరిః ఓమ్॥
సుమఙ్గలీరియం వధూరిమాగ్ం సమేతపశ్యత। సౌభాగ్యమస్యై
దత్వా యాథాస్తం విపరేతన ॥ హరిః ఓమ్ ॥

ఇతి పితృమేధ స్సమాప్తః

శ్రీ

తైత్తిరీయోపనిషత్.

—(:)—

శీక్షావల్లి.

శంన ఇత్యాదిశ్శాన్తిః.

హరిః ఓమ్॥ శంనో మిత్రశ్శం వరుణః। శంనో భవత్వర్యమా। శంన ఇన్ద్రో బృహస్పతిః। శంనో విష్ణురురుక్రమః । నమో బ్రహ్మణే । నమస్తే వాయో। త్వమేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మాసి। త్వామేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మ వదిష్యామి। ఋతం వదిష్యామి। సత్యం వదిష్యామి। తన్మామవతు। తద్వక్తారమవతు। అవతు మామ్। అవతు వక్తారమ్ ॥ ఓం శాన్తిః శ్శాన్తిః శ్శాన్తిః ॥ ౧ ॥

శీక్షాం వ్యాఖ్యాస్యామః। వర్ణః స్వరః। మాత్రా బలమ్। సామ సన్తానః ॥ ఇత్యుక్తశ్శీక్షాధ్యాయః॥ ౨ ॥

శీక్షాం పఞ్చ ॥ ౨ ॥

సహ నౌ యశః। సహ నౌ బ్రహ్మవర్చసమ్। అథాతస్సగ్ంహితాయా ఉపనిషదం వ్యాఖ్యాస్యామః। పఞ్చస్వధికరణేషు। అధిలోకమధిజ్యౌతిషమధివిద్యమధిప్రజమధ్యాత్మమ్। తా మహాసగ్ంహితా ఇత్యాచక్షతే। అథాధిలోకమ్; పృథివీ పూర్వరూపమ్। ద్యౌరుత్తరరూపమ్। ఆకాశస్సన్ధిః ॥ 3 ॥ వాయుస్సన్ధానమ్। ఇత్యధిలోకమ్।

అథాధిజ్యౌతిషమ్ । అగ్నిః పూర్వరూపమ్ । ఆదిత్య ఉత్తరరూపమ్ । ఆపస్సన్ధిః । వైద్యుతస్సన్ధానమ్ । ఇత్యధిజ్యౌతిషమ్ । అథాధివిద్యమ్ । ఆచార్యః పూర్వరూపమ్ ॥ ౪ ॥ అన్తేవాస్యుత్తరరూపమ్ । విద్యాసన్ధిః । ప్రవచనగ్ంసన్ధానమ్ । ఇత్యధివిద్యమ్ । అథాధిప్రజమ్ । మాతా పూర్వరూపమ్ । పితోత్తరరూపమ్ । ప్రజాసన్ధిః । ప్రజననగ్ం సన్ధానమ్ । ఇత్యధిప్రజమ్ ॥ ౫ ॥ అథాధ్యాత్మమ్ । అధరాహనుః పూర్వరూపమ్ । ఉత్తరాహనురుత్తరరూపమ్ । వాక్సన్ధిః । జిహ్వాసన్ధానమ్ । ఇత్యధ్యాత్మమ్ । ఇతీమా మహాసగ్ంహితాః । య ఏవమేతా మహాసగ్ంహితా వ్యాఖ్యాతా వేద । సన్ధీయతే ప్రజయా పశుభిః । బ్రహ్మవర్చసేనాన్నాద్యేన సువర్గేణ లోకేన ॥ ౬ ॥

సన్ధిరాచార్యః పూర్వరూపమిత్యధిప్రజం లోకేన ॥ ౩ ॥

యశ్ఛన్దసామృషభో విశ్వరూపః । ఛన్దోభ్యోఽధ్యమృతాత్సంబభూవ । స మేన్ద్రో మేధయా స్పృణోతు । అమృతస్య దేవ ధారణో భూయాసమ్ । శరీరం మే విచర్షణమ్ । జిహ్వా మే మధుమత్తమా । కర్ణాభ్యాం భూరివిశ్రువమ్ । బ్రహ్మణః కోశోఽసి మేధయా పిహితః । శ్రుతం మే గోపాయ । ఆవహన్తీ వితన్వానా ॥ ౭ ॥ కుర్వాణాచీరమాత్మనః । వాసాగ్ంసి మమ గావశ్చ । అన్నపానే చ సర్వదా । తతో మే శ్రియమావహ । లోమశాం పశుభిస్సహ స్వాహా । ఆమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా ।
* విమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా । ప్రమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వా

* విమాయన్త్విత్యాది వాక్యచతుష్టయం ద్రావిడైర్న పఠ్యతే.

హా । దమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా । శమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా ॥ ౨ ॥ యశో జనేఽసాని స్వాహా । శ్రేయాన్ వస్యసోఽసాని స్వాహా । తం త్వా భగ ప్రవిశాని స్వాహా । స మా భగ ప్రవిశ స్వాహా । తస్మిన్ సహస్రశాఖే । నిభగాఽహం త్వయి మృజే స్వాహా । యథాఽఽపః ప్రవతాఽయన్తి । యథా మాసా అహర్జరమ్ । ఏవం మాం బ్రహ్మచారిణః । ధాతరాయన్తు సర్వతస్స్వాహా । ప్రతివేశోఽసి ప్రమా భాహి ప్రమా పద్యస్వ ॥ ౩ ॥

† విద్యాస్నానే శమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా ధాతరాయన్తు సర్వతస్స్వాహేత్యేకంచ ॥ ౪ ॥

భూర్భువస్సువరితి వా ఏతాస్తిస్రో వ్యాహృతయః । తాసాము హ స్మైతాం చతుర్థీమ్ । మాహాచమస్యః ప్రవేదయతే । మహ ఇతి । తద్బ్రహ్మ । స ఆత్మా । అఙ్గాన్యన్యా దేవతాః । భూరితి వా అయం లోకః । భువ ఇత్యన్తరిక్షమ్ । సువరిత్యసౌ లోకః ॥ ౧౦ ॥ మహ ఇత్యాదిత్యః । ఆదిత్యేన వావ సర్వే లోకా మహీయన్తే । భూరితి వా అగ్నిః । భువ ఇతి వాయుః । సువరిత్యాదిత్యః । మహ ఇతి చన్ద్రమాః । చన్ద్రమసా వావ సర్వాణి జ్యోతీꣳషి మహీయన్తే । భూరితి వా ఋచః । భువ ఇతి సామాని । సువరితి యజూꣳషి ॥ ౧౧ ॥ మహ ఇతి బ్రహ్మ । బ్రహ్మణా వావ సర్వే వేదా మహీయన్తే । భూరితి వై ప్రాణః । భువ ఇత్యపానః । సువరితి వ్యానః । మహ ఇత్యన్నమ్ । అన్నేన వావ సర్వే ప్రాణా మహీయన్తే । తా వా ఏతాశ్చతస్రశ్చతుర్ధా । చతస్రశ్చతస్రో వ్యాహృతయః । తా యో

విద్యాస్నానే పఞ్చస్వాహా అష్టచ ఇతి ద్రావిడానాం పాఠః.

వేద । స వేద బ్రహ్మ । సర్వేఽస్మై దేవా బలిమావహన్తి ॥ ౧౨ ।

అసావాలోకో యజూగ్ంషి వేదద్వేచ ॥ ౫ ॥

స య ఏషోఽన్తర్హృదయ ఆకాశః । తస్మిన్నయం పురుషో మనోమయః । అమృతో హిరణ్మయః । అన్తరేణ తాలుకే । య ఏష స్తన ఇవావలమ్బతే । సేన్ద్రయోనిః । యత్రాసౌ కేశాన్తో వివర్తతే । వ్యపోహ్య శీర్షకపాలే । భూరిత్యగ్నౌ ప్రతితిష్ఠతి । భువ ఇతి వాయౌ ॥ ౧౩ ॥ సువరిత్యాదిత్యే । మహ ఇతి బ్రహ్మణి । ఆప్నోతి స్వారాజ్యమ్ । ఆప్నోతి మనసస్పతిమ్ । వాక్పతిశ్చక్షుష్పతిః । శ్రోత్రపతిర్విజ్ఞానపతిః । ఏతత్తతో భవతి । ఆకాశశరీరం బ్రహ్మ । సత్యాత్మ ప్రాణారామం మన ఆనన్దమ్ । శాన్తిసమృద్ధమమృతమ్ । ఇతి ప్రాచీనయోగ్యోపాస్స్వ ॥ ౧౪ ॥

వాయ్వామృతమేకం చ ॥ ౬ ॥

పృథివ్యన్తరిక్షం ద్యౌర్దిశోఽవాన్తరదిశాః । అగ్నిర్వాయురాదిత్యశ్చన్ద్రమా నక్షత్రాణి । ఆప ఓషధయో వనస్పతయ ఆకాశ ఆత్మా । ఇత్యధిభూతమ్ । అథాధ్యాత్మమ్ । ప్రాణో వ్యానోఽపాన ఉదానస్సమానః । చక్షుశ్శ్రోత్రం మనో వాక్త్వక్ । * చర్మమాగ్ంసగ్ం స్నావాఽస్థిమజ్జా । ఏతదధివిధాయ ఋషిరవోచత్ । పాఙ్క్తం వా ఇదగ్ం సర్వమ్ । పాఙ్క్తేనైవ పాఙ్క్తగ్ం స్పృణోతీతి ॥ ౧౫ ॥

* చక్షుశ్శ్రోత్రం మనో వాక్ । త్వక్చర్మమాగ్ంసగ్ం స్నావాఽస్థిమజ్జా । ఇతి ద్రావిడాః పఠన్తి.

సర్వమేకం చ ॥ ౭ ॥

ఓమితి బ్రహ్మ । ఓమితీదగ్ం సర్వమ్ । ఓమిత్యేతదనుకృతిహ స్మ వా అప్యో శ్రావయేత్యాశ్రావయన్తి । ఓమితి సామాని గాయన్తి । ఓగ్ం శోమితి శస్త్రాణి శగ్ంసన్తి । ఓమిత్యధ్వర్యుః ప్రతిగరం ప్రతిగృణాతి । ఓమితి బ్రహ్మా ప్రసౌతి । ఓమిత్యగ్నిహోత్రమనుజానాతి । ఓమితి బ్రాహ్మణః ప్రవక్ష్యన్నాహ బ్రహ్మోపాప్నవానీతి । బ్రహ్మైవోపాప్నోతి ॥ ౧౬ ॥

ఓందశ ॥ ౮ ॥

ఋతం చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ । సత్యం చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ । తపశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ । దమశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ । శమశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ । అగ్నయశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ । అగ్నిహోత్రం చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ । అతిథయశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ । మానుషం చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ । ప్రజా చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ । ప్రజనశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ । ప్రజాతిశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ । సత్యమితి సత్యవచా రాథీతరః । తప ఇతి తపోనిత్యః పౌరుశిష్టిః । స్వాధ్యాయప్రవచనే ఏవేతి నాకో మౌద్గల్యః । తద్ధి తపస్తద్ధి తపః ॥ ౧౭ ॥

ప్రజా చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ షట్చ ॥ ౯ ॥

అహం వృక్షస్య రేరివా । కీర్తిః పృష్ఠం గిరేరివ । ఊర్ధ్వపవిత్రో వాజినీవ స్వమృతమస్మి । ద్రవిణగ్ం సవర్చసమ్ । సుమేధా అమృతోక్షితః । ఇతి త్రిశఙ్కోర్వేదానువచనమ్ ॥ ౧౮ ॥

అహగ్ం షట్ ॥ ౧౦ ॥

వేదమనూచ్యాచార్యోఽన్తేవాసినమనుశాస్తి । సత్యం వద । ధర్మంచర । స్వాధ్యాయాన్మాప్రమదః। ఆచార్యాయ ప్రియంధనమాహృత్య ప్రజాతన్తుంమావ్యవచ్ఛేత్సీః।సత్యాన్న ప్రమదితవ్యమ్। ధర్మాన్న ప్రమదితవ్యమ్ । కుశలాన్న ప్రమదితవ్యమ్ । భూత్యైన ప్రమదితవ్యమ్ । స్వాధ్యాయప్రవచనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్ ॥ ౧౯ ॥ దేవపితృకార్యాభ్యాం నప్రమదితవ్యమ్ । మాతృదేవో భవ । పితృదేవో భవ । ఆచార్యదేవో భవ । అతిథిదేవో భవ । యాన్యనవద్యాని కర్మాణి । తాని సెవితవ్యాని । నో ఇతరాణి। యాన్యస్మాకగ్ంసుచరితాని। తానిత్వయోపాస్యాని ॥౨౦॥ నో ఇతరాణి। యే కేచాస్మచ్ఛ్రేయాగ్ంసో బ్రాహ్మణాః । తేషాంత్వయాఽఽసనే నప్రశ్వసితవ్యమ్ । శ్రద్ధయా దేయమ్ । అశ్రద్ధయాఽదేయమ్ । శ్రియా దేయమ్ । హ్రియా దేయమ్ । భియా దేయమ్ । సంవిదా దేయమ్ । అథ యది తేకర్మవిచికిత్సావావృత్తవిచికిత్సా వాస్యాత్ ॥ ౨౧ ॥ యేతత్రబ్రాహ్మణాస్సంమర్శినః । యుక్తా ఆయుక్తాః । అలూక్షాధర్మకామాస్స్యుః । యథా తే తత్రవర్తేరన్ । తథాతత్ర వర్తేథాః । అథాభ్యాఖ్యాతేషు । యేతత్రబ్రాహ్మణాస్సంమర్శినః।యుక్తా ఆయుక్తాః। అలూక్షాధర్మకామాస్స్యుః । యథా తే తేషువర్తేరన్ ।తథా తేషు వర్తేథాః । ఏష ఆదేశః । ఏష ఉపదేశః। ఏషా వేదోపనిషత్ । ఏతదనుశాసనమ్ । ఏవముపాసితవ్యమ్ । ఏవముచైతదుపాస్యమ్॥౨౨॥

స్వాధ్యాయప్రవచనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యం తానిత్వయోపా
స్యాని స్యాత్తేషు వర్తేరన్థ్సప్త చ ॥౧౧॥

శంనో మిత్రశ్శం వరుణః । శంనో భవత్వర్యమా । శన్న ఇన్ద్రో
బృహస్పతిః । శన్నో విష్ణురురుక్రమః । నమో బ్రహ్మణే । నమస్తే వాయో ।
త్వమేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మాసి । త్వామేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మ వాదిషమ్ । ఋత
మవాదిషమ్ । సత్యమవాదిషమ్ । తన్మామావీత్ । తద్వక్తారమావీత్ ।
ఆవీన్మామ్ । ఆవీద్వక్తారమ్ । ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః ॥౨౩॥

సత్యమవాదిషం పఞ్చ చ ॥౧౨॥

* శంనశ్శీక్షాగ్ం సహనౌ యశ్ఛన్దసాం భూస్సయః పృథివ్యోమి
త్యృతం చాహం వేదమనూచ్యం నో ద్వాదశ ॥౧౨॥

శంనో మహ ఇత్యాదితో౽న్యో నో ఇతరాణి త్రయోవింశతిః ॥౨౩॥

శంనో మిత్రశ్శం వరుణః ।.........అవతు వక్తారమ్॥

ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః. హరిః ఓమ్॥

తైత్తిరీయోపనిషది ప్రథమః ప్రశ్నస్సమాప్తః

---

* ద్రావిడాస్తు అనన్ద బ్రహ్మభృగ్వాఖ్యవల్లీత్రయ విశిష్ట ఏక ఏవ ప్రపాఠక ఇత్యాహుః అతః 'సత్యమవాదిషం పఞ్చ చ' ఇత్యస్మాదనన్తరం సహనావవత్వి త్యేతత్పఠన్తి.

ఆనన్దవల్లీ.

——:O:——

హరిః ఓమ్॥ సహనావవతు। సహనౌభునక్తు। సహవీర్యంకరవావహై। తేజస్వినావధీతమస్తు మా విద్విషావహై। ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః॥

ఓమ్। బ్రహ్మవిదాప్నోతి పరమ్। తదేషాఽభ్యుక్తా। సత్యం జ్ఞానమనన్తం బ్రహ్మ। యో వేద నిహితం గుహాయాం పరమే వ్యోమన్। సోఽశ్నుతే సర్వాన్కామాన్త్సహ। బ్రహ్మణా విపశ్చితేతి। తస్మాద్వా ఏతస్మాదాత్మన ఆకాశస్సంభూతః। ఆకాశాద్వాయుః। వాయోరగ్నిః। అగ్నేరాపః। అద్భ్యః పృథివీ। పృథివ్యా ఓషధయః। ఓషధీభ్యోఽన్నమ్। అన్నాత్పురుషః। స వా ఏష పురుషోఽన్నరసమయః। తస్యేదమేవ శిరః। అయం దక్షిణః పక్షః। అయముత్తరః పక్షః। అయమాత్మా। ఇదం పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా। తదప్యేష శ్లోకో భవతి ॥౧॥

అన్నాద్వై ప్రజాః ప్రజాయన్తే। యాః కాశ్చ పృథివీగ్ంశ్రితాః। అథో అన్నేనైవ జీవన్తి। అథైనదపియన్త్యన్తతః॥ అన్నగ్ం హి భూతానాం జ్యేష్ఠమ్। తస్మాత్సర్వౌషధముచ్యతే। సర్వం వై తేఽన్నమాప్నువన్తి। యేఽన్నం బ్రహ్మోపాసతే। అన్నగ్ం హి భూతానాం జ్యేష్ఠమ్। తస్మాత్సర్వౌషధముచ్యతే। అన్నాద్భూతాని జాయన్తే। జాతాన్యన్నేన వర్ధన్తే। అద్యతేఽత్తి చ భూతాని। తస్మాదన్నం తదుచ్యత ఇతి। తస్మాద్వా ఏతస్మాదన్నరసమయాత్। అన్యోఽన్తర ఆత్మా ప్రాణమ

యః । తేనైష పూర్ణః । స వా ఏష పురుషవిధ ఏవ । తస్య పురుషవిధతామ్। అన్వయం పురుషవిధః । తస్య ప్రాణ ఏవ శిరః। వ్యానో దక్షిణః పక్షః । అపాన ఉత్తరః పక్షః । ఆకాశ ఆత్మా। పృథివీ పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా। తదప్యేష శ్లోకో భవతి ॥౨॥

ప్రాణం దేవా అను ప్రాణన్తి। మనుష్యాః పశవశ్చ యే। ప్రాణో హి భూతానామాయుః । తస్మాత్సర్వాయుషముచ్యతే । సర్వమేవ త ఆయుర్యన్తి । యే ప్రాణం బ్రహ్మోపాసతే । ప్రాణో హి భూతానామాయుః। తస్మాత్సర్వాయుషముచ్యత ఇతి । తస్యైష ఏవ శారీర ఆత్మా। యః పూర్వస్య। తస్మాద్వా ఏతస్మాత్ప్రాణమయాత్ । అన్యోఽన్తర ఆత్మా మనోమయః । తేనైష పూర్ణః । స వా ఏష పురుషవిధ ఏవ । తస్య పురుషవిధతామ్। అన్వయం పురుషవిధః । తస్య యజురేవ శిరః । ఋగ్దక్షిణః పక్షః। సామోత్తరః పక్షః। ఆదేశ ఆత్మా। అథర్వాఙ్గిరసః పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా తదప్యేష శ్లోకో భవతి ॥౩॥

యతో వాచో నివర్తన్తే । అప్రాప్య మనసా సహ ॥ ఆనన్దం బ్రహ్మణో విద్వాన్ । న బిభేతి కదాచనేతి। తస్యైష ఏవ శారీర ఆత్మా। యః పూర్వస్య। తస్మాద్వా ఏతస్మాన్మనోమయాత్ । అన్యోఽన్తర ఆత్మా విజ్ఞానమయః । తేనైష పూర్ణః । స వా ఏష పురుషవిధ ఏవ । తస్య పురుషవిధతామ్ । అన్వయం పురుషవిధః । తస్య శ్రద్ధైవ శిరః । ఋతం దక్షిణః పక్షః। సత్యముత్తరః పక్షః। యోగ ఆత్మా। మహః పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా । తదప్యేష శ్లోకో భవతి ॥౪॥

విజ్ఞానం యజ్ఞంతనుతే। కర్మాణితనుతేఽపిచ। విజ్ఞానం దేవా
స్సర్వే। బ్రహ్మ జ్యేష్ఠముపాసతే। విజ్ఞానంబ్రహ్మ చేద్వేద। తస్మాచ్చేన్న
ప్రమాద్యతి। శరీరే పాప్మనోహిత్వా। సర్వాన్కామాన్సమశ్నుతఇతి,
తస్యైషఏవశారీరఆత్మా। యః పూర్వస్య। తస్మాద్వా ఏతస్మాద్విజ్ఞాన
మయాత్। అన్యోఽన్తర ఆత్మాఽఽనన్దమయః। తేనైషపూర్ణః।సవా
ఏషపురుషవిధ ఏవ। తస్యపురుషవిధతామ్। అన్వయం పురుషవిధః।
తస్యప్రియమేవశిరః। మోదోదక్షిణఃపక్షః। ప్రమోద ఉత్తరః పక్షః।
ఆనన్దఆత్మా। బ్రహ్మపుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా। తదప్యేషశ్లోకోభవతి ॥౫॥

అసన్నేవసభవతి। అసద్బ్రహ్మేతివేదచేత్। అస్తిబ్రహ్మేతి
చేద్వేద। సన్తమేనంతతో విదురితి। తస్యైషఏవ శారీరఆత్మా। యః
పూర్వస్య। అథాతోఽనుప్రశ్నాః। ఉతావిద్వానముం లోకంప్రేత్య।
కశ్చనగచ్ఛతీ 3। ఆహోవిద్వానముం లోకంప్రేత్య। కశ్చిత్స
మశ్నుతా 3 ఉ। సోఽకామయత। బహుస్యాం ప్రజాయేయేతి। సతపో
తప్యత। సతపస్తప్త్వా। ఇదగ్ంసర్వమసృజత। యదిదంకించ। తత్సృ
ష్ట్వా। తదేవానుప్రావిశత్। తదనుప్రవిశ్య। సచ్చత్యచ్చాభవత్।
నిరుక్తంచానిరుక్తంచ। నిలయనంచానిలయనంచ। విజ్ఞానంచావిజ్ఞా
నంచ। సత్యంచానృతంచ సత్యమభవత్। యదిదంకించ। తత్స
త్యమిత్యాచక్షతే। తదప్యేషశ్లోకో భవతి ॥౬॥

అసద్వాఇదమగ్ర ఆసీత్। తతోవై సదజాయత। తదాత్మాన
గ్ంస్వయమకురుత। తస్మాత్తత్సుకృతముచ్యతఇతి। యద్వైతత్సుకృ

తత్ । రసో వై సః । రసగ్ం హ్యేవాయం లబ్ధ్వాఽఽనన్దీ భవతి । కో హ్యేవాన్యాత్కః ప్రాణ్యాత్ । యదేష ఆకాశ ఆనన్దో న స్యాత్ । ఏష హ్యేవాఽఽనన్దయాతి ॥ యదా హ్యేవైష ఏతస్మిన్నదృశ్యేఽనాత్మ్యేఽనిరుక్తేఽనిలయనేఽభయం ప్రతిష్ఠాం విన్దతే । అథ సోఽభయంగతో భవతి । యదా హ్యేవైష ఏతస్మిన్నుదరమన్తరం కురుతే । అథ తస్య భయం భవతి । తత్త్వేవ భయం విదుషోఽమన్వానస్య । తదప్యేష శ్లోకో భవతి ॥౭॥

☞ భీషాఽస్మాద్వాతః పవతే । భీషోదేతి సూర్యః । భీషాఽస్మాదగ్నిశ్చేన్ద్రశ్చ । మృత్యుర్ధావతి పఞ్చమ ఇతి । సైషాఽఽనన్దస్య మీమాగ్ంసా భవతి ॥ యువా స్యాత్సాధు యువాఽధ్యాయకః । ఆశిష్ఠో దృఢిష్ఠో బలిష్ఠః । తస్యేయం పృథివీ సర్వా విత్తస్య పూర్ణా స్యాత్ । స ఏకో మానుష ఆనన్దః । * తే యే శతం మానుషా ఆనన్దాః । స ఏకో మనుష్యగన్ధర్వాణామానన్దః । శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । తే యే శతం మనుష్యగన్ధర్వాణామానన్దాః । స ఏకో దేవగన్ధర్వాణామానన్దః । శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । తే యే శతం దేవగన్ధర్వాణామానన్దాః । స ఏకః పితృణాం చిరలోకలోకానామానన్దః । శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । తే యే శతం పితృణాం చిరలోకలోకానామానన్దాః । స ఏక ఆజానజానాం దేవానామానన్దః । శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । తే యే శతమాజానజానాం దేవానామానన్దాః । స ఏకః

* అత్ర మనుష్యపర్యాయేఽపి—శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । ఇతి వాక్యం ద్రావిడాః పఠన్తి.

కర్మదేవానాం దేవానామానన్దః। యే కర్మణా దేవానపియన్తి। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। తే యే శతం కర్మదేవానాం దేవానామానన్దాః। స ఏకో దేవానామానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। తే యే శతం దేవానామానన్దాః। స ఏక ఇన్ద్రస్యానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। తే యే శతమిన్ద్రస్యానన్దాః। స ఏకో బృహస్పతేరానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। తే యే శతం బృహస్పతేరానన్దాః। స ఏకః ప్రజాపతేరానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। తే యే శతం ప్రజాపతేరానన్దాః। స ఏకో బ్రహ్మణ ఆనన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। స యశ్చాయం పురుషే। యశ్చాసావాదిత్యే। స ఏకః। స య ఏవంవిత్। అస్మాల్లోకాత్ప్రేత్య। ఏతమన్నమయమాత్మానముపసంక్రామతి। ఏతం ప్రాణమయమాత్మానముపసంక్రామతి। ఏతం మనోమయమాత్మానముపసంక్రామతి। ఏతంవిజ్ఞానమయమాత్మానముపసంక్రామతి। ఏతమానన్దమయమాత్మానముపసంక్రామతి। తదప్యేష శ్లోకో భవతి ॥ ౮॥

యతో వాచో నివర్తన్తే। అప్రాప్య మనసా సహ। ఆనన్దం బ్రహ్మణో విద్వాన్। న బిభేతి కుతశ్చనేతి। ఏతగ్ం హ వావ న తపతి। కిమహగ్ం సాధు నాకరవమ్। కిమహం పాపమకరవమితి। స య ఏవం విద్వానేతే ఆత్మానగ్ం స్పృణుతే। ఉభే హ్యేవైష ఏతే ఆత్మానగ్ం స్పృణుతే। య ఏవం వేద। ఇత్యుపనిషత్ * ॥౯॥

* అత్రానువాకాదిబోధకం వాక్యజాతం ద్రావిడైర్న పఠ్యతే ప్రపాఠకస్యాసమాప్తత్వాత్॥

సహ నావవతు । సహ నౌ భునక్తు । సహ వీర్యం కరవావహై । తేజస్వినావధీతమస్తు మా విద్విషావహై ॥ ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః ॥

బ్రహ్మవిదిదమయమిదమేకవిగ్ంశతిరన్నాదన్నరసమయాత్ప్రాణో వ్యానోఽపాన ఆకాశః పృథివీపుచ్ఛగ్ం షడ్విగ్ంశతిః ప్రాణం యజుర్ఋక్సామాదేశోఽథర్వాఙ్గిరసః పుచ్ఛం ద్వావిగ్ంశతిః శ్రద్ధర్తగ్ం సత్యం యోగో మహోఽష్టాదశ విజ్ఞానం ప్రియం మోదః ప్రమోద ఆనన్దో బ్రహ్మపుచ్ఛం ద్వావిగ్ంశతిరసన్నేవాథాష్టావిగ్ంశతిరసద్వా అష్టాదశ భీషాఽస్మాన్మానుషో మనుష్యగన్ధర్వాణాం దేవగన్ధర్వాణాం పితౄణాం చిరలోకలోకానామాజానజానాం కర్మదేవానాం యే కర్మణా దేవానామిన్ద్రస్య బృహస్పతేః ప్రజాపతేర్బ్రహ్మణః స యశ్చ సంక్రామత్యేకపఞ్చాశద్యతః కుతశ్చనైతమేకాదశ నవ ॥ ౯ ॥ బ్రహ్మవిన్నవ ॥ ౯ ॥

హరిః ఓమ్ ॥ ఇతి తైత్తిరీయోపనిషది

ద్వితీయః ప్రశ్నః సమాప్తః.

భృగువల్లీ.

హరిః ఓమ్॥ భృగుర్వై వారుణిః । వరుణం పితరముపససార । అధీహి భగవో బ్రహ్మేతి । తస్మా ఏతత్ప్రోవాచ । అన్నం ప్రాణం చక్షుః శ్రోత్రం మనో వాచమితి । తగ్ం హోవాచ । యతో వా ఇమాని భూతాని జాయన్తే । యేన జాతాని జీవన్తి । యత్ప్రయన్త్యభిసంవిశన్తి । తద్విజిజ్ఞాసస్వ । తద్బ్రహ్మేతి । స తపోఽతప్యత । స తపస్తప్త్వా ॥౧॥

అన్నం బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్ । అన్నాద్ధ్యేవ ఖల్విమాని భూతాని జాయన్తే । అన్నేన జాతాని జీవన్తి । అన్నం ప్రయన్త్యభిసంవిశన్తీతి । తద్విజ్ఞాయ । పునరేవ వరుణం పితరముపససార । అధీహి భగవో బ్రహ్మేతి । తగ్ం హోవాచ । తపసా బ్రహ్మ విజిజ్ఞాసస్వ । తపో బ్రహ్మేతి । స తపోఽతప్యత । స తపస్తప్త్వా ॥౨॥

ప్రాణో బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్ । ప్రాణాద్ధ్యేవ ఖల్విమాని భూతాని జాయన్తే । ప్రాణేన జాతాని జీవన్తి । ప్రాణం ప్రయన్త్యభిసంవిశన్తీతి । తద్విజ్ఞాయ । పునరేవ వరుణం పితరముప ససార । అధీహి భగవో బ్రహ్మేతి । తగ్ం హోవాచ । తపసా బ్రహ్మ విజిజ్ఞాసస్వ । తపో బ్రహ్మేతి । స తపోఽతప్యత । స తపస్తప్త్వా ॥౩॥

మనో బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్ । మనసో హ్యేవ ఖల్విమాని భూతాని జాయన్తే । మనసా జాతాని జీవన్తి । మనః ప్రయన్త్యభిసంవిశన్తీతి । తద్విజ్ఞాయ । పునరేవ వరుణం పితరముపససార । అధీహి భగవో ।

బ్రహ్మేతి। తగ్ం హోవాచ। తపసా బ్రహ్మ విజిజ్ఞాసస్వ। తపో బ్రహ్మేతి। సతపోఽతప్యత । సతపస్తప్త్వా ॥౪॥

విజ్ఞానం బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్ । విజ్ఞానాద్ధ్యేవ ఖల్విమాని భూతాని జాయన్తే। విజ్ఞానేన జాతాని జీవన్తి । విజ్ఞానం ప్రయన్త్యభిసం విశన్తీతి। తద్విజ్ఞాయ । పునరేవ వరుణం పితరముపససార। అధీహి భగవో బ్రహ్మేతి । తగ్ం హోవాచ । తపసా బ్రహ్మ విజిజ్ఞాసస్వ । తపో బ్రహ్మేతి । సతపోఽతప్యత । సతపస్తప్త్వా ॥౫॥

ఆనన్దో బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్ । ఆనన్దాద్ధ్యేవ ఖల్విమాని భూతాని జాయన్తే । ఆనన్దేన జాతాని జీవన్తి । ఆనన్దం ప్రయన్త్యభిసం విశన్తీతి । సైషా భార్గవీ వారుణీ విద్యా । పరమే వ్యోమన్ప్రతిష్ఠితా । య ఏవం వేద ప్రతితిష్ఠతి । అన్నవానన్నాదో భవతి । మహాన్భవతి ప్రజయా పశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేన । మహాన్కీర్త్యా ॥౬॥

అన్నం న నిన్ద్యాత్ । తద్వ్రతమ్ । ప్రాణో వా అన్నమ్ । శరీరమన్నాదమ్ । ప్రాణే శరీరం ప్రతిష్ఠితమ్ । శరీరే ప్రాణః ప్రతిష్ఠితః । తదేతదన్నమన్నే ప్రతిష్ఠితమ్ । స య ఏతదన్నమన్నే ప్రతిష్ఠితం వేద ప్రతితిష్ఠతి । అన్నవానన్నాదో భవతి । మహాన్భవతి ప్రజయా పశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేన । మహాన్కీర్త్యా ॥౭॥

అన్నం న పరిచక్షీత । తద్వ్రతమ్ । ఆపో వా అన్నమ్ । జ్యోతిరన్నాదమ్ । అప్సు జ్యోతిః ప్రతిష్ఠితమ్ । జ్యోతిష్యాపః ప్రతిష్ఠితాః । తదేతదన్నమన్నే ప్రతిష్ఠితమ్ । స య ఏతదన్నమన్నే ప్రతిష్ఠితం వేద ప్రతి

తిష్ఠతి। అన్నవానన్నాదో భవతి। మహాన్భవతి ప్రజయా పశుభిర్బ్ర
హ్మవర్చసేన! మహాన్కీర్త్యా॥ ౮ ॥

అన్నం బహు కుర్వీత। తద్వ్రతమ్। పృథివీ వా అన్నమ్। ఆకా
శోఽన్నాదః। పృథివ్యామాకాశః ప్రతిష్ఠితః। ఆకాశే పృథివీ ప్రతిష్ఠి
తా। తదేతదన్నమన్నే ప్రతిష్ఠితమ్। స య ఏతదన్నమన్నే ప్రతిష్ఠితం
వేద ప్రతితిష్ఠతి। అన్నవానన్నాదో భవతి। మహాన్భవతి ప్రజయా పశు
భిర్బ్రహ్మవర్చసేన। మహాన్కీర్త్యా॥ ౯ ॥

న కంచన వసతౌ ప్రత్యాచక్షీత। తద్వ్రతమ్। తస్మాద్యయా
కయా చ విధయా బహ్వన్నం ప్రాప్నుయాత్। అరాధ్యస్మా అన్నమిత్యా
చక్షతే। ఏతద్వై ముఖతోఽన్నꣳ రాద్ధమ్। ముఖతోఽస్మా అన్నꣳ
రాధ్యతే। ఏతద్వై మధ్యతోఽన్నꣳ రాద్ధమ్। మధ్యతోఽస్మా అన్నꣳ
రాధ్యతే। ఏతద్వా అన్తతోఽన్నꣳ రాద్ధమ్। అన్తతోఽస్మా అన్నꣳ
రాధ్యతే। య ఏవం వేద। క్షేమ ఇతి వాచి। యోగక్షేమ ఇతి ప్రాణా
పానయోః। కర్మేతి హస్తయోః। గతిరితి పాదయోః। విముక్తిరితి
పాయౌ। ఇతి మానుషీస్సమాజ్ఞాః। అథ దైవీః। తృప్తిరితి వృష్టౌ। బల
మితి విద్యుతి। యశ ఇతి పశుషు। జ్యోతిరితి నక్షత్రేషు। ప్రజాతిరమృత
మానన్ద ఇత్యుపస్థే। సర్వమిత్యాకాశే। తత్ప్రతిష్ఠేత్యుపాసీత। ప్ర
తిష్ఠావాన్భవతి। తన్మహ ఇత్యుపాసీత। మహాన్భవతి। తన్మన ఇత్యు
పాసీత। మానవాన్భవతి। తన్నమ ఇత్యుపాసీత। నమ్యన్తేఽస్మై కా
మాః। తద్బ్రహ్మేత్యుపాసీత। బ్రహ్మవాన్భవతి। తద్బ్రహ్మణః పరిమర ఇ

త్యుపాసీత । పర్యేణ మ్రియన్తే ద్విషన్తస్సపత్నాః । పరి యేఽప్రియా
భ్రాతృవ్యాః । సయశ్చాయం పురుషే । యశ్చాసావాదిత్యే । స ఏకః ।
సయఏవంవిత్ । అస్మాల్లోకాత్ప్రేత్య । ఏతమన్నమయమాత్మానముపసం
క్రమ్య । ఏతం ప్రాణమయమాత్మానముపసంక్రమ్య । ఏతం మనోమయ
మాత్మానముపసంక్రమ్య । ఏతం విజ్ఞానమయమాత్మానముపసంక్రమ్య ।
ఏతమానన్దమయమాత్మానముపసంక్రమ్య । ఇమాన్లోకాన్కామాన్నీ
కామరూప్యనుసంచరన్ । ఏతథ్సామగాయన్నాస్తే । హా 3 వు హా
3 వు హా 3 వు । అహమన్నమహమన్నమహమన్నమ్ । అహమన్నా
దో 2 హమన్నాదో 2 హమన్నాదః । అహꣳ శ్లోకకృదహꣳ
శ్లోకకృదహꣳ శ్లోకకృత్ । అహమస్మి ప్రథమజా ఋతా 3 స్య ।
పూర్వం దేవేభ్యో అమృతస్య నా 3 భాయి । యో మా దదాతి స ఇదే
వమా 3 వాః । అహమన్నమన్నమదన్తమా 3 ద్మి । అహం
విశ్వం భువనమభ్యభవామ్ । సువర్ణజ్యోతీః । య ఏవం వేద । ఇత్యుప
నిషత్ ॥ ౧౦ ॥ సహనావవతు । సహనౌ భునక్తు । సహవీర్యం కరవా
వహై । తేజస్వినావధీతమస్తు మా విద్విషావహై । ఓం శాన్తిః శాన్తిః
శాన్తిః ॥

భృగుస్త్రయోదశాన్నం ప్రాణో మనో విజ్ఞానమితి విజ్ఞానా
ద్ద్వాదశ ద్వాదశాన్నన్దశాన్నం న నిన్ద్యాదన్నం న పరిచక్షీతాన్నం
బహుకుర్వీతపృథివ్యాకాశ ఏకాదశైకాదశనకంచ నైక షష్టి
దశ ॥ ౧౦ ॥ హరిః ఓమ్ ॥

ఇతి తైత్తిరీయోపనిషది తృతీయప్రశ్నస్సమాప్తః.

నా రా య ణ ప్ర శ్నః

హరిః ఓమ్ ॥ సహనావవతు । సహనౌభునక్తు । సహవీర్యం కరవావహై । తేజస్వినావధీతమస్తు మావిద్విషావహై । ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః ॥ హరిఃఓమ్ ॥

అమ్భస్యపారే భువనస్యమధ్యే నాకస్యపృష్ఠే మహతోమహీయాన్ । శుక్రేణజ్యోతీగ్ంషి సమనుప్రవిష్టః ప్రజాపతిశ్చరతిగర్భే అన్తః । యస్మిన్నిదగ్ంసఞ్చ విచైతిసర్వం యస్మిన్దేవా అధివిశ్వేనిషేదుః । తదేవభూతం తదుభవ్యమాఇదంతదక్షరే పరమేవ్యోమన్ । యేనావృతంఖంచదివం మహీంచ యేనాదిత్యస్తపతి తేజసాభ్రాజసాచ । యమన్తస్సముద్రే కవయోవయన్తి యదక్షరే పరమేప్రజాః । యతఃప్రసూతా జగతఃప్రసూతీ తోయేన జీవాన్వ్యచసర్జభూమ్యామ్ । యదోషధీభిఃపురుషాన్పశూగ్ంశ్చ వివేశభూతాని చరాచరాణి । అతః పరం నాన్యదణీయసగ్ంహి పరాత్పరం యన్మహతోమహాన్తమ్ । యదేకమవ్యక్తమనన్తరూపం విశ్వం పురాణం తమసః పరస్తాత్ ॥ ౧ ॥ తదేవర్తం తదుసత్యమాహు స్తదేవ బ్రహ్మపరమంకవీనామ్ । ఇష్టాపూర్తం బహుధాజాతం జాయమానం విశ్వంబిభర్తి భువనస్యనాభిః । తదేవాగ్ని స్తద్వాయుస్తత్సూర్యస్తదుచన్ద్రమాః ॥ తదేవశుక్రమమృతం తద్బ్రహ్మ తదాపస్సప్రజాపతిః । సర్వేనిమె

షా జజ్ఞిరే విద్యుతః పురుషాదధి । కలా ముహూర్తాః కాష్ఠాశ్చాఽ
హోరాత్రాశ్చ సర్వశః । అర్ధమాసా మాసా ఋతవస్సంవత్సరశ్చ
కల్పన్తామ్ । స ఆపః ప్రదుఘే ఉభే ఇమే అన్తరిక్షమథో సువః । నైనమూ
ర్ధ్వం న తిర్యఞ్చం న మధ్యే పరిజగ్రభత్ । న తస్యేశే కశ్చన తస్య నా
మ మహద్యశః ॥ ౨ ॥ న సందృశే తిష్ఠతి రూపమస్య న చక్షుషా పశ్యతి
కశ్చనైనమ్ । హృదా మనీషా మనసాఽభిక్లృప్తో య ఏనం విదురమృతా
స్తే భవన్తి । అద్భ్యస్సమ్భూతో హిరణ్యగర్భ ఇత్యష్టౌ । ఏష హి దేవః
ప్రదిశోఽను సర్వాః పూర్వో హి జాతస్స ఉ గర్భే అన్తః । స విజాయమా
నస్స జనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖాస్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః । విశ్వతశ్చ
క్షురుత విశ్వతోముఖో విశ్వతోహస్త ఉత విశ్వతస్పాత్ । సం బా
హుభ్యాం నమతి సం పతత్రైర్ద్యావాపృథివీ జనయన్దేవ ఏకః । వేన
స్తత్పశ్యన్విశ్వా భువనాని విద్వాన్ యత్ర విశ్వం భవత్యేకనీళమ్
యస్మిన్నిదం సం చ వి చైకం స ఓతః ప్రోతశ్చ విభుః ప్రజాసు । ప్ర త
ద్వోచే అమృతం ను విద్వాన్ గన్ధర్వో నామ నిహితం గుహాసు ॥ 3 ॥ త్రీ
ణి పదా నిహితా గుహాసు యస్తద్వేద సవితుః పితాఽసత్ । స నో బ
న్ధుర్జనితా స విధాతా ధామాని వేద భువనాని విశ్వా । యత్ర దేవా
అమృతమానశానాస్తృతీయే ధామాన్యభ్యైరయన్త । పరి ద్యావా
పృథివీ యన్తి సద్యః పరి లోకాన్పరి దిశః పరి సువః । ఋతస్య తన్తుం విత
తం విచృత్య తదపశ్యత్తదభవత్ప్రజాసు । పరీత్య లోకాన్పరీత్య భూతాని
పరీత్య సర్వాః ప్రదిశో దిశశ్చ । ప్రజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్యాత్మనాఽఽ

త్వానముభిసంబభూవ। సదసస్పతిమద్భుతం ప్రియమిన్ద్రస్య కామ్యమ్। సనిం
మేధామయాసిషమ్। ఉద్దీప్యస్వ జాతవేదోఽపఘ్నన్నిరృతిం మమ॥౮॥
పశూగ్ంశ్చ మహ్య మావహ జీవనం చ దిశో దిశ। మా నో హిగ్ంసీ జ్జాత
వేదో గామశ్వం పురుషం జగత్। అబిభ్రదగ్న ఆగహి శ్రియా మా
పరిపాతయ॥ పురుషస్య విద్మ సహస్రాక్షస్య మహాదేవస్య ధీమహి।
తన్నో రుద్రః ప్రచోదయాత్। తత్పురుషాయ విద్మహే మహాదేవాయ
ధీమహి। తన్నో రుద్రః ప్రచోదయాత్। తత్పురుషాయ విద్మహే వక్ర
తుణ్డాయ ధీమహి। తన్నో దన్తిః ప్రచోదయాత్। తత్పురుషాయ
విద్మహే చక్రతుణ్డాయ ధీమహి॥౯॥ తన్నో నన్దిః ప్రచోదయాత్।
తత్పురుషాయ విద్మహే మహాసేనాయ ధీమహి। తన్నష్షణ్ముఖః ప్ర
చోదయాత్। తత్పురుషాయ విద్మహే సువర్ణపక్షాయ ధీమహి। త
న్నో గరుడః ప్రచోదయాత్। వేదాత్మనాయ విద్మహే హిరణ్యగర్భా
య ధీమహి। తన్నో బ్రహ్మ ప్రచోదయాత్। నారాయణాయ విద్మ
హే వాసుదేవాయ ధీమహి। తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్। వజ్రన
ఖాయ విద్మహే తీక్ష్ణదగ్ంష్ట్రాయ ధీమహి॥౬॥ తన్నో నారసిగ్ంహః
ప్రచోదయాత్। భాస్కరాయ విద్మహే మహద్ద్యుతికరాయ ధీమ
హి। తన్నో ఆదిత్యః ప్రచోదయాత్। వైశ్వానరాయ విద్మహే లాలీ
లాయ ధీమహి। తన్నో అగ్నిః ప్రచోదయాత్। కాత్యాయనాయ
విద్మహే కన్యకుమారి ధీమహి। తన్నో దుర్గిః ప్రచోదయాత్। సహ
స్రపరమా దేవీ శతమూలా శతాఙ్కురా। సర్వగ్ంహరతు మే పాపం దూ

ర్వామస్వప్న నాశనీ। కాణ్డాత్కాణ్డాత్ప్రరోహన్తీ పరుషః పరుషః పరి॥౭॥ ఏ
వా నో దూర్వే ప్రతను సహస్రేణ శతేన చ। యా శతేన ప్రతనోషి సహ
స్రేణ విరోహసి। తస్యాస్తే దేవీష్టకే విధేమ హవిషా వయమ్। అశ్వ
క్రాన్తే రథక్రాన్తే విష్ణుక్రాన్తే వసున్ధరా। శిరసా ధారయిష్యామి
రక్షస్వ మాం పదే పదే। భూమిర్ధేనుర్ధరణీ లోకధారిణీ। ఉద్ధృతాఽ
సి వరాహేణ కృష్ణేన శతబాహునా। మృత్తికే హన మే పాపం యన్మ
యా దుష్కృతం కృతమ్। మృత్తికే బ్రహ్మదత్తాఽసి కాశ్యపేనాభి
మన్త్రితా। మృత్తికే దేహి మే పుష్టిం త్వయి సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్॥౮॥
మృత్తికే ప్రతిష్ఠితే సర్వం తన్మే నిర్ణుద మృత్తికే। తయా హతేన పా
పేన గచ్ఛామి పరమాం గతిమ్। యత ఇన్ద్ర భయామహే తతో నో
అభయం కృధి। మఘవఞ్ఛగ్ధి తవ తన్న ఊతయే విద్విషో విమృధో జహి।
స్వస్తిదా విశస్పతిర్వృత్రహా విమృధో వశీ। వృషేన్ద్రః పుర ఏతు నస్స్వ
స్తిదా అభయఙ్కరః। స్వస్తి న ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః స్వస్తి నః పూషా
విశ్వవేదాః। స్వస్తి నస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః స్వస్తి నో బృహస్పతిర్దధాతు।
ఆపాన్తమన్యుస్తృపలప్రభర్మా ధునిశ్శిమీవాఞ్ఛరుమాఀ ఋ
జీషీ। సోమో విశ్వాన్యతసా వనాని నార్వాగిన్ద్రం ప్రతిమానాని దేభుః
॥౯॥ బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్విసీమతస్సురుచో వేన ఆవః।
సబుధ్నియా ఉపమా అస్య విష్ఠాస్సతశ్చ యోనిమసతశ్చ వివః।
స్యోనా పృథివి భవానృక్షరా నివేశనీ। యచ్ఛా నశ్శర్మ సప్ర
థాః। గన్ధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీమ్।

ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్ ।
శ్రీర్మే భజతు । అలక్ష్మీర్మే నశ్యతు । విష్ణుముఖా వై దేవాశ్ఛన్దోభిరి
యాల్లోకాననపజయ్యమభ్యజయన్ । మహాగ్ం ఇన్ద్రో వజ్రబాహు
షోడశీ శర్మ యచ్ఛతు ॥౧౦॥ స్వస్తినో మఘవాకరోతు హన్తుపాప్మా
నం యోఽస్మాన్ద్వేష్టి । సోమానగ్ం స్వరణం కృణుహి బ్రహ్మణస్ప
తే । కక్షీవన్తం య ఔశిజమ్ । శరీరం యజ్ఞశమలం కుసీదం తస్మిన్సీద
తు యోఽస్మాన్ద్వేష్టి । చరణం పవిత్రం వితతం పురాణం యేన పూతస్త
రతి దుష్కృతాని । తేన పవిత్రేణ శుద్ధేన పూతా అతిపాప్మానమరా
తిం తరేమ । సజోషా ఇన్ద్రసగణో మరుద్భిస్సోమం పిబవృత్రహా శూ
ర విద్వాన్ । జహిశత్రూగ్ం రపమృధో నుదస్వాథాభయం కృణుహి
విశ్వతో నః । సుమిత్రా న ఆప ఓషధయస్సన్తు దుర్మిత్రాస్తస్మై భూ
యాసుర్యోఽస్మాన్ద్వేష్టియం చ వయం ద్విష్మః । ఆపో హి ష్ఠా మయో
భువస్తాన ఊర్జే దధాతన ॥౧౧॥ మహేరణాయ చక్షసే । యో వశ్శి
వతమో రసస్తస్య భాజయతేహ నః । ఉశతీరివ మాతరః । తస్మా అరంగ
మామవో యస్య క్షయాయ జిన్వథ । ఆపో జనయథా చ నః । హిరణ్య
శృఙ్గం వరుణం ప్రపద్యే తీర్థం మే దేహి యాచితః । యన్మయా భుక్తమ
సాధూనాం పాపేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః । యన్మే మనసా వాచా కర్మణా
వా దుష్కృతం కృతమ్ । తన్న ఇన్ద్రో వరుణో బృహస్పతిస్సవితా చ
పునన్తు పునః పునః । నమోఽగ్నయేఽప్సుమతే నమ ఇన్ద్రాయ నమో
వరుణాయ నమో వారుణ్యై నమోఽద్భ్యః ॥౧౨॥ యదపాం క్రూరం

యదధ్యాంయదశాన్తం తదపగచ్ఛతాత్ । అత్యాశనాదతీపానాద్య
చ్చ ఉగ్రాత్ప్రతిగ్రహాత్ । తన్నో వరుణో రాజా పాణినాహ్యవమర్
శతు । సోఽహమపాపో విరజో నిర్ముక్తో ముక్త కిల్బిషః । నాకస్యపృ
ష్ఠమారుహ్య గచ్ఛే ద్బ్రహ్మస లోకతామ్ । యశ్చాప్సువరుణస్సపునా
త్వఘమర్షణః । ఇమం మే గఙ్గే యమునే సరస్వతి శుతుద్రి స్తోమగ్ం
సచతా పరుష్ణియా । అసిక్న్యా మరుద్వృధే వితస్తయాఽఽర్జీకీయే
శ్రుణుహ్యాసుషోమయా ఋతంచ సత్యంచాభీద్ధాత్త పసోఽధ్యజాయ
త । తతో రాత్రిరజాయత తతస్సముద్రో అర్ణవః ॥ ౧౩ ॥ సముద్రా
దర్ణవాదధి సంవత్సరో అజాయత । అహోరాత్రాణి విదధద్విశ్వ
స్యమిషతో వశీ । సూర్యాచన్ద్రమసౌ ధాతా యథాపూర్వ మకల్ప
యత్ । దివంచ పృథివీంచాన్తరిక్షమథో సువః । యత్పృథివ్యాగ్ంరజ
స్స్వమా న్తరిక్షే విరోదసీ । ఇమాగ్ం స్తదాపో వరుణః పునాత్వఘ
మర్షణః । పునన్తు వసవః పునాతువరుణః పునాత్వఘమర్షణః । ఏష
భూతస్యమధ్యే భువనస్యగోప్తా । ఏషపుణ్యకృతాం లోకానేష మృత్యో
ర్ హిరణ్మయమ్ । ద్యావాపృథివ్యోర్ హిరణ్మయగ్ంసగ్ంశ్రితగ్ం
సువః ॥ ౧౪ ॥ సనస్సువస్సగ్ం శిశాధి । ఆర్ద్రం జ్వలతి జ్యోతిరహ
మస్మి । జ్యోతి ర్జ్వలతి బ్రహ్మాహమ స్మి । యోఽహమస్మిబ్రహ్మాహ
మ స్మి । అహమస్మి బ్రహ్మాహమస్మి । అహమేవాహంమాంజుహోమి
స్వాహా । అకార్యకార్యవకీర్ణీ స్తేనో భ్రూణహా గురుతల్పగః । వరుణోఽ
పామఘమర్షణ స్తస్మాత్పాపాత్ప్రముచ్యతే । రజోభూమిస్త్వమా

గ్ం రోదయస్య పరివదన్తి ధీరాః। ఆక్రాన్త్సముద్రః ప్రథమే విధర్మఞ్జనయన్ప్రజా భువనస్య రాజా। వృషా పవిత్రే అధిసానో అవ్యే బృహత్సోమో వావృధే సువాన ఇన్దుః ॥౧౫॥

పరస్తాద్యశో గుహాసు మమచక్రత్తుణ్ణాయ ధీమహి తీక్ష్ణదగ్గ్ంష్ట్రాయ ధీమహి పరి ప్రతిష్ఠితం దేభుర్యచ్ఛతు దధాతనాదోభ్యఽర్ణా వస్వో రాజైకం చ ॥ ౧ ॥

రుద్రో రుద్రశ్చ దన్తిశ్చ నన్దిష్షణ్ముఖ ఏవచ। గరుడో బ్రహ్మవిష్ణుశ్చ నారసిగ్ం హస్తథైవచ। ఆదిత్యోఽగ్నిశ్చ దుర్గిశ్చ క్రమేణ ద్వాదశాష్మసి। మమవచమసు వెన్నానభావై కాత్యాయనాయ ॥౧॥

జాతవేదసే సునవామ సోమమరాతీయతో నిదహాతి వేదః। స నః పర్షదతి దుర్గాణి విశ్వా నావేవ సిన్ధుం దురితాఽత్యగ్నిః। తామగ్నివర్ణాం తపసా జ్వలన్తీం వైరోచనీం కర్మఫలేషు జుష్టామ్। దుర్గాం దేవీగ్ం శరణమహం ప్రపద్యే సుతరసి తరసే నమః। అగ్నే త్వం పారయా నవ్యో అస్మాన్త్స్వస్తిభిరతి దుర్గాణి విశ్వా। పూశ్చ పృథ్వీ బహులా న ఉర్వీ భవా తోకాయ తనయాయ శంయోః। విశ్వాని నో దుర్గహా జాతవేదస్సిన్ధుం న నావా దురితాఽతిపర్షి। అగ్నే అత్రివన్మనసా గృణానోఽస్మాకం బోధ్యవితా తనూనామ్। పృతనాజితగ్ం సహమానముగ్రమగ్నిగ్ం హువేమ పరమాత్సధస్థాత్। సనః పర్షదతి దుర్గాణి విశ్వా క్షామద్దేవో అతిదురితాఽత్యగ్నిః। ప్రత్నోషి కమీ

ఙ్భ్యో అధ్యక్షేషు సనాచ్ఛహూతానవ్యశ్చ సత్సి। స్వాంచాగ్నే తనువం పిప్రయస్వాస్మభ్యంచ సౌభగమాయజస్వ। గోభిర్జుష్ట మయుజో నిషిక్తం తవేన్ద్రవిష్ణోరనుసంచరేమ। నాకస్యపృష్ఠమభిసంవసానో వైష్ణవీం లోక ఇహమాదయన్తామ్ ॥ ౧౬ ॥ ౨ ॥

భూరన్నమగ్నయే పృథివ్యై స్వాహా భువోఽన్నం వాయవేఽన్తరిక్షాయస్వాహా సువరన్నమాదిత్యాయ దివేస్వాహా భూర్భువస్సువరన్నం చన్ద్రమసే దిగ్భ్యస్స్వాహా నమో దేవేభ్యస్స్వధా పితృభ్యో భూర్భువస్సువరన్నమోమ్ ॥ ౧౭ ॥ ౩ ॥

భూరగ్నయే పృథివ్యైస్వాహా భువో వాయవేఽన్తరిక్షాయ స్వాహా సువరాదిత్యాయ దివేస్వాహా భూర్భువస్సువశ్చన్ద్రమసే దిగ్భ్యస్స్వాహా నమో దేవేభ్యస్స్వధా పితృభ్యో భూర్భువస్సువరగ్న ఓమ్ ॥ ౧౮ ॥ ౪

భూరగ్నయేచ పృథివ్యైచ మహతేచ స్వాహా భువో వాయవేచాన్తరిక్షాయచమహతేచ స్వాహా సువరాదిత్యాయచదివేచ మహతేచ స్వాహా భూర్భువస్సువశ్చన్ద్రమసేచ నక్షత్రేభ్యశ్చ దిగ్భ్యశ్చమహతేచ స్వాహా నమో దేవేభ్యస్స్వధా పితృభ్యో భూర్భువస్సువర్మహరోమ్ ॥ ౧౯ ॥ ౫ ॥

పాహినో అగ్న ఏనసేస్వాహా। పాహినో విశ్వవేదసేస్వాహా। యజ్ఞంపాహి విభావసోస్వాహా।సర్వంపాహిశతక్రతో స్వాహా ॥ ౨౦॥౬॥

పాహినోఅగ్న ఏకయా।పాహ్యుతద్వితీయయా।పాహ్యూర్జం

త్రుతీయయా । ప్రాహిణ్గీర్భిశ్శ్వత స్రుభిరవ్యాప్తో స్వాహా॥౨౧॥౭॥

యశ్ఛన్దసామృషభో విశ్వరూపశ్ఛన్దోభ్యశ్ఛన్దాగ్ంస్యావివేశ। సచాగ్ం శిక్యః పురో వాచోపనిషదిన్ద్రో జ్యేష్ఠ ఇన్ద్రియాయర్షిభ్యో నమో దేవేభ్యస్స్వధా పితృభ్యో భూర్భువస్సువశ్ఛన్ద ఓమ్॥ ౨౨॥౮॥

నమో బ్రహ్మణే ధారణం మే అస్త్వనిరాకరణం ధారయితా భూయాసం కర్ణయోశ్శ్రుతం మా చ్యోఢ్వం మమాముష్య ఓమ్ ॥౨౩ ౯॥

ఋతం తపస్సత్యం తపశ్శ్రుతం తపశ్శాన్తం తపో దమస్తపశ్శమస్తపో దానం తపో యజ్ఞం తపో భూర్భువస్సువర్బ్రహ్మైతదుపాస్యైతత్తపః॥౨౪॥౧౦॥

యథా వృక్షస్య సంపుష్పితస్య దూరాద్గన్ధో వాత్యేవం పుణ్యస్య కర్మణో దూరాద్గన్ధో వాతి యథాఽసిధారాం కర్తేఽవహితామవక్రామే యద్యువే యువే హవా విహ్వయిష్యామి కర్తం పతిష్యామీత్యేవమమృతాదాత్మానం జుగుప్సేత్ ॥౨౫॥ ౧౧॥

అణోరణీయాన్మహతో మహీయానాత్మా గుహాయాం నిహితోఽస్య జన్తోః। తమక్రతుం పశ్యతి వీతశోకో ధాతుః ప్రసాదాన్మహిమానమీశమ్ । సప్త ప్రాణాః ప్రభవన్తి తస్మాత్సప్తార్చిషస్సమిధస్సప్త జిహ్వాః । సప్త ఇమే లోకా యేషు చరన్తి ప్రాణా గుహాశయాన్నిహితాస్సప్త సప్త। అతస్సముద్రా గిరయశ్చ సర్వేఽస్మాత్స్యన్దన్తే సిన్ధవస్సర్వరూపాః। అతశ్చ విశ్వా ఓషధయో రసాచ్చ యేనైష భూతస్తిష్ఠత్యన్తరాత్మా। బ్రహ్మా దేవానాం పదవీః కవీనామృషిర్విప్రాణాం మహిషో

మృగాణామ్। శ్యేనోగృధ్రాణాగ్ం స్వధితిర్వనానాగ్ం సోమఃపవిత్ర
మత్యేతి రేభన్। అజామేకాం లోహితశుక్లకృష్ణాం బహ్వీం ప్రజాం
జనయన్తీగ్ం సరూపామ్। అజోహ్యేకో జుషమాణోఽనుశేతే జహా
త్యేనాం భుక్తభోగామజోఽన్యః ॥ ౧౬ ॥ హగ్ంసశ్శుచిషద్వసురన్త
రిక్షసద్ధోతా వేదిషదతిథిర్దురోణసత్ । నృషద్వరసదృతసద్వ్యోమ
సదబ్జాగోజా ఋతజా అద్రిజా ఋతం బృహత్ ।ఘృతంమిమిక్షిరేఘృ
తమస్య యోనిర్ఘృతే శ్రితో ఘృతమువస్య ధామ।అనుష్వధ మావహ
మాదయస్వ స్వాహాకృతంవృషభవక్షిహవ్యమ్ । సముద్రాదూర్మి
ర్మధుమాగ్ం ఉదారదుపాగ్ంశునాసమమృతత్వమానట్ । ఘృతస్య
నామగుహ్యం యదస్తి జిహ్వాదేవానామమృతస్య నాభిః।వయంనామ
ప్రబ్రవామాఘృ తేనాస్మిన్ యజ్ఞేధారయామానమోభిః। ఉపబ్రహ్మా
శృణవచ్ఛస్యమానం చతుశ్శృఙ్గోఽవమీద్గౌరఏతత్। చత్వారిశృఙ్గా
త్రయోఅస్య పాదా ద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసో అస్య।త్రిధాబద్ధోవృష
భోరోరవీతిమహోదేవోమర్త్యాగ్ంఆవివేశ ॥ ౧౭॥ త్రిధాహితం పణి
భిర్గుహ్యమానం గవిదేవాసో ఘృతమన్వవిన్దన్।ఇన్ద్రఏకగ్ం సూర్య
ఏకంజజానవేనాదేకగ్ంస్వధయా నిష్టతక్షుః।యోదేవానాం ప్రథమం
పురస్తాద్విశ్వాధియోరుద్రో మహర్షిః। హిరణ్యగర్భం పశ్యతజాయ
మానగ్ం సనో దేవశ్శుభయాస్మృత్యాసంయునక్తు। యస్మాత్పరం నా
పరమస్తి కించిద్యస్మాన్నాణీయోన జ్యాయోఽస్తికశ్చిత్।వృక్షఇవస్త
బ్ధోదివితిష్ఠత్యేకస్తేనేదం పూర్ణంపురుషేణ సర్వమ్ । నకర్మణా

నప్రజయా ధనేన త్యాగేనైకే అమృతత్వమానశుః।పరేణనాకం నిహి
తం గుహాయాం విభ్రాజదేతద్యతయో విశన్తి । వేదాన్తవిజ్ఞానసునిశ్చి
తార్థాస్సంన్యాసయోగాద్యతయశ్శుద్ధసత్త్వాః। తే బ్రహ్మలోకేతు పరా
న్తకాలే పరామృతాత్పరిముచ్యన్తి సర్వే। దహ్రంవిపాపంపరమేశ్మభూ
తం యత్పుణ్డరీకంపురమధ్యసగ్ంస్థమ్ । తత్రాపి దహ్రంగగనం విశోక
స్తస్మిన్ యదన్తస్తదుపాసితవ్యమ్। యో వేదాదౌ స్వరః ప్రోక్తో వేదా
న్తే చ ప్రతిష్ఠితః । తస్య ప్రకృతిలీనస్య యః పరస్స మహేశ్వరః॥ ౨౮ ॥

అజో౽స్య ఆవి వేశస వేద్ధాత్యారిచ॥ ౧౨॥

సహస్రశీర్‌షం దేవం విశ్వాక్షం విశ్వశమ్భువమ్ । విశ్వం నారా
యణం దేవమక్షరం పరమం పదమ్ ।విశ్వతః పరమాన్నిత్యం విశ్వం నా
రాయణగ్ం హరిమ్ । విశ్వమేవేదం పురుషస్తద్విశ్వముపజీవతి ।పతిం
విశ్వస్యాత్మేశ్వరగ్ం శాశ్వతగ్ం శివమచ్యుతమ్ । నారాయణం మహా
జ్ఞేయం విశ్వాత్మానం పరాయణమ్ । నారాయణపరో జ్యోతిరాత్మా
నారాయణః పరః । నారాయణపరం బ్రహ్మ తత్త్వం నారాయణః పరః।
నారాయణపరో ధ్యాతా ధ్యానం నారాయణః పరః। యచ్చ కించిజ్జగ
త్సర్వం దృశ్యతే శ్రూయతే౽పి వా ॥ ౨౮ ॥ అన్తర్బహిశ్చ తత్సర్వం
వ్యాప్య నారాయణస్స్థితః । అనన్తమవ్యయం కవిగ్ం సముద్రే౽న్తం
విశ్వశమ్భువమ్।పద్మకోశ ప్రతీకాశగ్ం హృదయం చాప్యధోముఖమ్।
అధోనిష్ట్యా వితస్త్యాన్తే నాభ్యాముపరి తిష్ఠతి।జ్వాలమాలాకులం భాతి
విశ్వస్యాయతనం మహత్ । సన్తతగ్ం శిలాభిస్తు లమ్బత్యాకోశసన్ని

భమ్ । తస్యాన్తే సుషిరగ్ం సూక్ష్మం తస్మిన్సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్ । తస్య
మధ్యే మహానగ్నిర్విశ్వార్చిర్విశ్వతోముఖః । సోఽగ్రభుగ్విభజన్తి
ష్ఠన్నాహారమజరః కవిః । తిర్యగూర్ధ్వమధశ్శాయీ రశ్మయస్తస్య సన్త
తా । సన్తాపయతి స్వం దేహమాపాదతలమస్తకః । తస్య మధ్యే వహ్నిశి
ఖా అణీయోర్ధ్వా వ్యవస్థితః । నీలతోయదమధ్యస్థా ద్విద్యుల్లేఖేవ భా
స్వరా । నీవారశూకవత్తన్వీ పీతా భాస్వత్యణూపమా । తస్యాశ్శిఖా
యా మధ్యే పరమాత్మా వ్యవస్థితః । స బ్రహ్మ స శివస్స హరిస్సేన్ద్రస్సోఽక్ష
రః పరమస్స్వరాట్ ॥ ౩౦ ॥

అపివా సన్తతా పఙ్క్తి ॥ ౧౩

ఆదిత్యో వా ఏష ఏతన్మణ్డలం తపతి తత్ర తా ఋచస్తదృచా మణ్డ
లగ్ం స ఋచాం లోకోఽథ య ఏష ఏతస్మిన్మణ్డలేఽర్చిర్దీప్యతే తాని
సామాని స సామ్నాం లోకోఽథ య ఏష ఏతస్మిన్మణ్డలేఽర్చిషి పురు
షస్తాని యజూగ్ంషి స యజుషా మణ్డలగ్ం స యజుషాం లోకస్సైషా త్ర
య్యేవ విద్యా తపతి య ఏషోఽన్తరాదిత్యే హిరణ్మయః పురుషః ॥ ౩౧ ॥ ౧౪

ఆదిత్యో వై తేజ ఓజో బలం యశశ్చక్షుశ్శ్రోత్రమాత్మా మనో
మన్యుర్మనుర్మృత్యుస్సత్యో మిత్రో వాయురాకాశః ప్రాణో లోక
పాలః కః కిం కం తత్సత్యమన్నమమృతో జీవో విశ్వః కతమస్స్వయమ్భు
బ్రహ్మైతదమృత ఏష పురుష ఏష భూతానామధిపతిర్బ్రహ్మణస్సా
యుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోత్యేతాసామేవ దేవతానాగ్ం సాయు
జ్యగ్ం సార్ష్టితాగ్ం సమానలోకతామాప్నోతి య ఏవం వేదేత్యు

ప్రవిశత్॥ ౩౨॥ ౧౫॥

నిధనపతయే నమః । నిధనపతాన్తికాయ నమః । ఊర్ధ్వాయ నమః । ఊర్ధ్వలిఙ్గాయ నమః । హిరణ్యాయ నమః । హిరణ్యలిఙ్గాయ నమః । సువర్ణాయ నమః । సువర్ణలిఙ్గాయ నమః । దివ్యాయ నమః దివ్యలిఙ్గాయ నమః । భవాయ నమః ॥ ౩౩ ॥ భవలిఙ్గాయ నమః । శర్వాయ నమః । శర్వలిఙ్గాయ నమః । శివాయ నమః । శివలిఙ్గాయ నమః జ్వలాయ నమః । జ్వలలిఙ్గాయ నమః । ఆత్మాయ నమః । ఆత్మలిఙ్గాయ నమః । పరమాయ నమః । పరమలిఙ్గాయ నమః । ఏతథ్సోమస్య సూర్యస్య సర్వలిఙ్గగ్ం స్థాపయతి పాణిమన్త్రం పవిత్రమ్ ॥ ౩౪ ॥ ౧౬ ॥

సద్యోజాతం ప్రపద్యామి సద్యోజాతాయ వై నమో నమః । భవే భవే నాతిభవే భవస్వమామ్ । భవోద్భవాయ నమః॥ ౩౫॥ ౧౭

వామదేవాయ నమో జ్యేష్ఠాయ నమశ్శ్రేష్ఠాయ నమో రుద్రాయ నమః కాలాయ నమః కలవికరణాయ నమో బలవికరణాయ నమో బలాయ నమో బలప్రమథనాయ నమస్సర్వభూత దమనాయ నమో మనోన్మనాయ నమః ॥ ౩౬ ॥ ౧౮ ॥

అఘోరేభ్యోఽథ ఘోరేభ్యో ఘోరఘోరతరేభ్యః। సర్వేభ్యస్సర్వశర్వేభ్యో నమస్తే అస్తు రుద్రరూపేభ్యః ॥ ౩౭ ॥ ౧౯ ॥

తత్పురుషాయ విద్మహే మహాదేవాయ ధీమహి। తన్నో రుద్రః ప్రచోదయాత్ ॥ ౩౮ ॥ ౨౦ ॥

ఈశానస్సర్వవిద్యానామీశ్వరస్సర్వభూతానాం బ్రహ్మాఽధిపతిర్బ్రహ్మణోఽధిపతిర్బ్రహ్మా శివో మే అస్తు సదాశివోమ్ ॥ ౩౯ ॥ ౨౧॥

నమో హిరణ్యబాహవే హిరణ్యవర్ణాయ హిరణ్యరూపాయ హిరణ్యపతయేఽమ్బికాపతయ ఉమాపతయే పశుపతయే నమోనమః ॥ ౪౦ ॥ ౨౨ ॥

ఋతగ్ం సత్యం పరంబ్రహ్మపురుషం కృష్ణపిఙ్గలమ్ । ఊర్ధ్వరేతం విరూపాక్షం విశ్వరూపాయవై నమోనమః ॥ ౪౧ ॥ ౨౩ ॥

సర్వోవైరుద్రస్తస్మై రుద్రాయనమో అస్తు। పురుషోవైరుద్రస్సన్మహోనమోనమః । విశ్వం భూతం భువనం చిత్రం బహుధాజాతంజాయమానంచ యత్ । సర్వోహ్యేష రుద్రస్తస్మై రుద్రాయనమో అస్తు ॥ ౪౨ ॥ ౨౪ ॥

కద్రుద్రాయప్రచేతసే మీఢుష్టమాయతవ్యసే। వోచేమశన్తమగ్ంహృదే।సర్వోహ్యేషరుద్రస్తస్మైరుద్రాయనమో అస్తు॥౪౩॥౨౫

యస్య వైకఙ్కత్యగ్నిహోత్రహవణీభవతి। ప్రత్యేవాస్యాహుతయస్తిష్ఠన్త్యథో ప్రతిష్ఠిత్యై ॥ ౪౪ ॥ ౨౬ ॥

కృణుష్వపాజ ఇతిపఞ్చ ॥ ౪౫ ॥ ౨౭ ॥

అదితిర్దేవా గన్ధర్వా మనుష్యాః పితరోఽసురాస్తేషాగ్ంసర్వభూతానాం మాతా మెదినీ మహతామహీ సావిత్రీ గాయత్రీ జగత్యుర్వీ పృథ్వీబహులా విశ్వాభూతాకతమాకాయాసా సత్యేత్యమృతేతి వసిష్ఠః ॥ ౪౬ ॥ ౨౮

ఆపోవా ఇదగ్ం సర్వం విశ్వాభూతాన్యాపః ప్రాణావాఆపః పశవ ఆపోఽన్నమాపోఽమృతమాపస్సంరాడాపో విరాడాపస్స్వ

రాడా పశ్ఛన్దాగ్ం స్యాపో జ్యోతీగ్ం ష్యాపోయజూగ్ంష్యా పస్సత్య మాపస్సర్వా దేవతా ఆపో భూర్భువస్సువరాప ఓమ్ ॥ ౪౮ ॥ ౨౯ ॥

ఆపః పునన్తు పృథివీం పృథివీ పూతా పునాతుమామ్। పునన్తు బ్రహ్మణ స్పతిర్బ్రహ్మపూతా పునాతుమామ్। యదుచ్ఛిష్టమభోజ్యం యద్వాదుశ్చరితం మమ। సర్వంపునన్తుమామాపోసతాంచప్రతి గ్రహగ్ం స్వాహా॥ ౪౯॥౩౦॥

అగ్నిశ్చమామన్యుశ్చ మన్యుపతయశ్చ మన్యుకృతేభ్యః పాపేభ్యోరక్షన్తామ్। యదహ్నా పాపమకార్షమ్ ।మనసావాచాహస్తాభ్యామ్ ।పద్భ్యాముదరేణశిశ్నాచ । అహస్తదవలుమ్పతు । యత్కిఞ్చ దురితంమయి। ఇదమహం మామమృతయోనౌ । సత్యేజ్యోతిషి జుహోమిస్వాహా ॥ ౪౯ ॥ ౩౧ ॥

సూర్యశ్చ మామన్యుశ్చ మన్యుపతయశ్చమన్యుకృతే భ్యః పాపేభ్యోరక్షన్తామ్। యద్రాత్రియాపాపమకార్షమ్। మనసా వాచాహస్తాభ్యామ్ । పద్భ్యాముదరేణశిశ్నాచ । రాత్రిస్తదవలుమ్పతు। యత్కిఞ్చదురితంమయి।ఇదమహం మామమృతయోనౌ । సూర్యేజ్యోతిషిజుహోమిస్వాహా ॥ ౫౦॥౩౨॥

ఓమిత్యేకాక్షరంబ్రహ్మ। అగ్నిర్దేవతా బ్రహ్మఇత్యార్షమ్। గాయత్రంఛన్దం పరమాత్మంసరూపమ్ ।సాయుజ్యం వినియోగమ్। ॥౫౧॥ ॥౩౩॥

ఆయాతువరదా దేవీఅక్షరం బ్రహ్మసంమితమ్ గాయత్రీం

ఛన్ద సాంమ్మా తేదం బ్రహ్మాజుషస్వమే। యదహ్నా త్కురుతేపాపంతద హ్నాత్ప్రతి ముచ్యతే। యద్రాత్రియాత్కురుతే పాపం తద్రాత్రి యాత్ప్రతిముచ్యతే। సర్వవర్ణేమహాదేవి సన్ధ్యావిద్యే సరస్వతి॥ ॥౫౨ ॥ 3౮ ॥

ఓజోసి సహోసి బలమసి భ్రాజోసి దేవానాం ధామనా మాసి విశ్వమసి విశ్వాయుస్సర్వమసి సర్వాయురభిభూరోం గాయత్రీమావాహయామి సావిత్రీ మావాహయామి సరస్వతీ మావాహయామి ఛన్దఋషీనావాహయామి శ్రియమావాహయామి గాయత్రియా గాయత్రీచ్ఛన్దో విశ్వామిత్రఋషిస్సవితా దేవతాగ్ని ర్ముఖం బ్రహ్మ శిరోవిష్ణుర్హృదయగ్ం రుద్రశ్శిఖా పృథివీయోనిః ప్రాణాపాన వ్యానోదాన సమానా సప్రాణా శ్వేతవర్ణా సాఙ్ఖ్యాయ నసగోత్రా గాయత్రీ చతుర్విగ్ంశత్యక్షరా త్రిపదా షట్కుక్షిః పఞ్చ శీర్షోపనయనే వినియోగః ఓం భూః। ఓం భువః। ఓగ్ం సువః। ఓం మహః। ఓం జనః। ఓం తపః। ఓగ్ం సత్యమ్। ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి। ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ ఓమాపో జ్యోతీరసోఽమృతం బ్రహ్మ భూర్భువస్సువ రోమ్ ॥౫3॥ ॥3౫॥

ఉత్తమే శిఖరేజాతే భూమ్యాం పర్వతమూర్ధని బ్రాహ్మణేభ్యో ఽభ్యనుజ్ఞాతా గచ్ఛ దేవి యథాసుఖమ్। స్తుతోమయా వరదా వేద మాతా ప్రచోదయన్తీ పవనే ద్విజాతా। ఆయుః పృథివ్యాం ద్రవిణం బ్రహ్మవర్చసం మహ్యం దత్వా ప్రజాతుం బ్రహ్మలోకమ్॥ ౫౪॥ 3౬ ॥

ఘృణిస్సూర్య ఆదిత్యో నప్రభా వాత్యక్షరమ్। మధుక్షరన్తిత

ద్రసమ్ । సత్యం వైతదృతమాపో జ్యోతీరసోఽమృతం బ్రహ్మ భూర్భువస్సువరోమ్ ॥ ౫౫ ॥ ౩౭ ॥

బ్రహ్మమేతుమామ్ । మధుమేతుమామ్ । బ్రహ్మమేవ మధుమేతుమామ్ । యాస్తే సోమ ప్రజావత్సోఽభిసో అహమ్ । దుఃష్వప్నహన్ దురుష్షహ । యాస్తే సోమ ప్రాణాగ్ంస్తాఞ్జుహోమి । త్రిసుపర్ణమయాచితం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ । బ్రహ్మహత్యాం వా ఏతే ఘ్నన్తి । యే బ్రాహ్మణాస్త్రిసుపర్ణం పఠన్తి । తే సోమం ప్రాప్నువన్తి । ఆసహస్రాత్పఙ్క్తిం పునన్తి । ఓమ్ ॥ ౫౬ ॥ ౩౮ ॥

బ్రహ్మమేధయా । మధుమేధయా । బ్రహ్మమేవ మధుమేధయా । అద్యానో దేవ సవితః ప్రజావత్సావీస్సౌభగమ్ । పరాదుష్వప్నియగ్ం సువ । విశ్వాని దేవ సవితర్దురితాని పరాసువ । యద్భద్రం తన్మ ఆసువ । మధు వాతా ఋతాయతే మధుక్షరన్తి సిన్ధవః । మాధ్వీర్నస్సన్త్వోషధీః । మధు నక్తముతోషసి మధుమత్పార్థివగ్ం రజః । మధు ద్యౌరస్తు నః పితా । మధుమాన్నో వనస్పతిర్మధుమాగ్ం అస్తు సూర్యః । మాధ్వీర్గావో భవన్తు నః । య ఇమం త్రిసుపర్ణమయాచితం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ । భ్రూణహత్యాం వా ఏతే ఘ్నన్తి । యే బ్రాహ్మణాస్త్రిసుపర్ణం పఠన్తి । తే సోమం ప్రాప్నువన్తి । ఆసహస్రాత్పఙ్క్తిం పునన్తి । ఓమ్ ॥ ౫౭ ॥ ౩౯ ॥

బ్రహ్మమేధవా । మధుమేధవా । బ్రహ్మమేవ మధుమేధవా । బ్రహ్మా దేవానాం పదవీః కవీనామృషిర్విప్రాణాం మహిషో మృగాణామ్ ।

శ్యేనో గృధ్రాణాగ్ం స్వధితిర్వనానాగ్ం సోమః పవిత్ర మత్యేతి రేభన్ । హగ్ంసశ్శుచిషద్వసురన్తరిక్షసద్ధోతా వేదిషదతిథిర్దురోణసత్ । నృషద్వరసదృతసద్వ్యోమసదబ్జా గోజా ఋతజా అద్రిజా ఋతం బృహత్ । ఋచే త్వా రుచే త్వా సమిత్స్రవన్తి సరితో న ధేనాః । అన్తర్ హృదా మనసా పూయమానాః । ఘృతస్య ధారా అభిచాకశీమి । హిరణ్యయో వేతసో మధ్య ఆసామ్ । తస్మిన్థ్సుపర్ణో మధుకృత్కులాయీ భజన్నాస్తే మధు దేవతాభ్యః । తస్యాసతే హరయస్సప్త తీరే స్వధాం దుహానా అమృతస్య ధారామ్ । య ఇదం త్రిసుపర్ణమయాచితం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ । వీరహత్యాం వా ఏతే ఘ్నన్తి । యే బ్రాహ్మణాస్త్రిసుపర్ణం పఠన్తి । తే సోమం ప్రాప్నువన్తి । ఆసహస్రాత్పఙ్క్తిం పునన్తి ఓమ్ ॥ ౫౮ ॥ ౪౦ ॥

మేధా దేవీ జుషమాణా న ఆగాద్విశ్వాచీ భద్రా సుమనస్యమానా । త్వయా జుష్టా నుదమానా దురుక్తాన్బృహద్వదేమ విదథే సువీరాః । త్వయా జుష్ట ఋషిర్భవతి దేవి త్వయా బ్రహ్మాగతశ్రీరుత త్వయా । త్వయా జుష్టశ్చిత్రం విన్దతే వసు సా నో జుషస్వ ద్రవిణో న మేధే ॥ ౫౯ ॥

మేధాం మ ఇన్ద్రో దదాతు మేధాం దేవీ సరస్వతీ । మేధాం మే అశ్వినావుభావాధత్తాం పుష్కరస్రజా । అప్సరాసు చ యా మేధా గన్ధర్వేషు చ యన్మనః । దైవీం మేధా సరస్వతీ సా మాం మేధా సురభిర్జుషతాగ్ం స్వాహా ॥ ౬౦ ॥ ౪౧ ॥

ఆ మాం మేధా సురభిర్విశ్వరూపా హిరణ్యవర్ణా జగతీ జగ

మ్యా। ఊర్జస్వతీ పయసాపిన్వమానాసాస్మాం మేధాస్సుప్రతీకాజు
షన్తామ్॥ ౬౧ ॥౪౩ ॥

మయిమ్మేధాం మయిప్రజాం మయ్యగ్నిస్తేజో దధాతుమయి
మ్మేధాం మయిప్రజాం మయీన్ద్ర ఇన్ద్రియందధాతు మయిమ్మేధాం
మయి ప్రజాం మయిసూర్యో భ్రాజోదధాతు ॥ ౬౨ ॥ ౪౪॥

అపైతుమృత్యురమృతంనఆగన్వైవస్వతోనో అభయంకృ
ణోతు। పర్ణం వనస్పతేరివాభినశ్శీయతాగ్ం రయిస్సచతాన్నశ్శ
చీపతిః ॥ ౬౩ ॥ ౪౫ ॥

పరంమృత్యో అనుపరేహి పన్థాం యస్తేస్వ ఇతరో దేవయా
నాత్। చక్షుష్మతే శృణ్వతే తే బ్రవీమి మానఃప్రజాగ్ం రీరిషో మో
తవీరాన్ ॥ ౬౪ ॥ ౪౬ ॥

వాతం ప్రాణం మనసాన్వారభామహేప్రజాపతింయో భు
వనస్యగోపాః। సనోమృత్యోస్త్రాయతాం పాత్వగ్ంహసోజ్యోగ్జీవాజ
రామశీమహి ॥ ౬౫ ॥ ౪౭ ॥

అముత్రభూయాదధయద్యమస్య బృహస్పతే అభిశస్తేరము
ఞ్చః। ప్రత్యౌహతామశ్వినామృత్యుమస్మాద్దేవానామగ్నే భిషజాశ
చీభిః ॥ ౬౬ ॥ ౪౮ ॥

హరిగ్ం హరన్తమనుయన్తి దేవావిశ్వస్యేశానం వృషభంమ
తీనామ్। బ్రహ్మసరూపమనుమేదమాగాదయనంమా వివధీర్విక్ర
మస్వ ॥ ౬౭ ॥ ౪౯ ॥

శ్లైర్గ్నిమిష్ట్వానడుభౌలోకౌ సనేమహమ్ । ఉభయోర్లోక యోర్ ఋధ్వాఽతిమృత్యుంతరామ్యహమ్ ॥ ౬౮ ॥ ౫౦ ॥

మాఛిదో మృత్యోమావధీర్మాబలం వివృహోమాప్రమోషీః । ప్రజాం మామేరీరిష ఆయురుగ్రనృచక్షసం త్వాహవిషావిధేమ ॥ ౬౯ ॥ ౫౧ ॥

మానోమహాన్త ముతమానోఅర్భకం మానఉక్షన్త ముతమాన ఉక్షితమ్ । మానోవధీఃపితరం మోతమాతరం ప్రియామానస్తనువో రుద్రరీరిషః ॥ ౭౦ ॥ ౫౨ ॥

మానస్తోకేతనయే మానఆయుషిమానోగోషుమానో అశ్వేషురీరిషః । వీరాన్మానోరుద్ర భామితో వధీర్హవిష్మన్తో నమసా విధేమతే ॥ ౭౧ ॥ ౫౩॥

ప్రజాపతే నత్వదేతాన్యన్యో విశ్వాజాతాని పరితా బభూవ యత్కామాస్తే జుహుమ స్తన్నో అస్తు వయగ్గ్ంస్యామపతయోరయీణామ్॥ ౭౨ ॥ ౫౪ ॥

స్వస్తిదావిశస్పతి వృత్రహా విమృధోవశీ। వృషేన్ద్రః పుర ఏతునస్స్వస్తిదాఅభయంకరః ॥ ౭౩ । ౫౪ ॥

త్ర్యమ్బకం యజామహే సుగన్ధిం పుష్టివర్ధనమ్। ఉర్వారుకమివబన్ధనా న్మృత్యోర్ముక్షీయమామృతాత్ ॥౭౪॥ ౫౬ ॥

యేతేసహస్రమయుతంపాశా మృత్యో మర్త్యాయ హన్తవే తాన్ యజ్ఞస్యమాయయాసర్వానవయజామహే॥ ౭౫ ॥ ౫౭ ॥

మృత్యవై స్వాహా మృత్యవై స్వాహా ॥౭౬॥౫౮॥

దేవకృతస్యైనసోఽవయజనమసి స్వాహా । మనుష్యకృతస్యైన
సోఽవయజనమసి స్వాహా । పితృకృతస్యైనసోఽవయజనమసి స్వాహా ।
ఆత్మకృతస్యైనసోఽవయజనమసి స్వాహా । అన్యకృతస్యైనసోఽవయజ
నమసి స్వాహా । అస్మత్కృతస్యైనసోఽవయజనమసి స్వాహా । యద్దివా
చ నక్తం చైనశ్చకృమ తస్యావయజనమసి స్వాహా । యత్స్వపన్తశ్చ జా
గ్రతశ్చైనశ్చకృమ తస్యావయజనమసి స్వాహా । యత్సుషుప్తశ్చ జాగ
తశ్చైనశ్చకృమ తస్యావయజనమసి స్వాహా । యద్విద్వాగ్ంసశ్చా
విద్వాగ్ంసశ్చైనశ్చకృమ తస్యావయజనమసి స్వాహా । ఏనస ఏన
సోఽవయజనమసి స్వాహా ॥ ౭౭॥౫౯॥

యద్వో దేవాశ్చకృమ జిహ్వయా గురు మనసో వా ప్రయుతీ
దేవహేడనమ్ । అరావా యో నో అభి దుచ్ఛునాయతే తస్మిన్ తదేనో
వసవో నిధేతన స్వాహా ॥౭౮॥౬౦॥

కామోఽకార్షీన్నమో నమః । కామోఽకార్షీత్కామః కరోతి
నాహం కరోమి కామః కర్తా నాహం కర్తా కామః కారయితా నాహం
కారయితా ఏష తే కామ కామాయ స్వాహా ॥౭౯॥౬౧॥

మన్యురకార్షీన్నమో నమః । మన్యురకార్షీన్మన్యుః కరోతి
నాహం కరోమి మన్యుః కర్తా నాహం కర్తా మన్యుః కారయితా
నాహం కారయితా ఏష తే మన్యో మన్యవే స్వాహా ॥౮౦॥౬౨॥

తిలాఞ్జుహోమి సరసాగ్ం సపిష్టాన్ గన్ధార మమ చిత్తే రమన్తు

స్వాహా। గావో హిరణ్యం ధనమన్నపానగ్ం సర్వేషాగ్ం శ్రియై స్వాహా।
శ్రియంచలక్ష్మీంచ పుష్టించ కీర్తించానృణ్యతామ్ । బ్రాహ్మణ్యం
బహుపుత్రతాం। శ్రద్ధామేధే ప్రజాస్సందదాతు స్వాహా॥౮౧॥ ౬౩॥

తిలాః కృష్ణాస్తిలాశ్శ్వేతాస్తిలాస్సౌమ్యావశానుగాః। తిలాః పున
న్తుమేపాపం యత్కిఞ్చిద్దురితంమయి స్వాహా। చోరస్యాన్నంనవశ్రా
ద్ధం బ్రహ్మహాగురుతల్పగః। గోస్తేయగ్ం సురాపానం భ్రూణహత్యాతి
లాశాన్తిగ్ం శమయన్తు స్వాహా। శ్రీశ్చలక్ష్మీశ్చ పుష్టీశ్చ కీర్తిఞ్చా
నృణ్యతామ్। బ్రహ్మణ్యం బహుపుత్రతామ్ । శ్రద్ధామేధే ప్రజ్ఞాతు
జాతవేదస్సందదాతు స్వాహా॥౮౨॥ ౬౪॥

ప్రాణాపానవ్యానోదానసమానా మేశుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం
విరజావిపాప్మాభూయాసగ్గ్ం స్వాహా। వాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వాఘ్రా
ణరేతో బుద్ధ్యాకూతిస్సంకల్పామే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం విరజావి
పాప్మా భూయాసగ్గ్ం స్వాహా । త్వక్చర్మమాగ్ంసరుధిరమేదో మ
జ్జాస్నాయవోఽస్థీనిమే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం విరజా విపాప్మాభూ
యాసగ్గ్ం స్వాహా। శిరఃపాణిపాదపార్శ్వపృష్ఠోరూదరజఙ్ఘ శిశ్నోపస్థ
పాయవో మేశుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం విరజావిపాప్మాభూయాసగ్గ్ం స్వా
హా। ఉత్తిష్ఠపురుష హరితపిఙ్గల లోహితాక్షి దేహిదేహి
దదాపయితా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం విరజా విపాప్మా భూయా
సగ్గ్ం స్వాహా॥౮౩॥ ౬౫॥

పృథివ్యాపస్తేజోవాయురాకాశా మేశుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం

విరజావిపాప్మా భూయాసగ్ంస్వాహా। శబ్దస్పర్శరూపరసగన్ధామేశుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్ం స్వాహా । మనోవాక్కాయకర్మాణి మే శుధ్యన్తాంజ్యోతిరహం విరజా విపాప్మాభూయాసగ్ంస్వాహా । అవ్యక్తభావైరహంకారైర్జ్యోతిరహం విరజా విపాప్మాభూయాసగ్ంస్వాహా।ఆత్మా మేశుధ్యన్తాంజ్యోతిరహం విరజావిపాప్మాభూయాసగ్ంస్వాహా।అన్తరాత్మా మేశుధ్యన్తాంజ్యోతిరహంవిరజావిపాప్మా భూయాసగ్ం స్వాహా।పరమాత్మా మేశుధ్యన్తాంజ్యోతిరహం విరజావిపాప్మాభూయాసగ్ం స్వాహా।క్షుధే స్వాహా।క్షుత్పిపాసాయ స్వాహా। వివిట్యై స్వాహా।ఋగ్విధానాయస్వాహా ।కషోత్కాయ స్వాహా। క్షుత్పిపాసామలం జ్యేష్ఠామలక్ష్మీర్నాశయామ్యహమ్। అభూతిమసమృద్ధిం చ సర్వాన్నిర్ణుద మేపాప్మానగ్ం స్వాహా। అన్నమయ ప్రాణమయ మనోమయ విజ్ఞానమయమానన్దమయమాత్మా మేశుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్ం స్వాహా ॥౨౪॥౬౬॥

అగ్నయే స్వాహా। విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా । ధ్రువాయ భూమాయ స్వాహా ।ధ్రువక్షితయే స్వాహా। అచ్యుతక్షితయే స్వాహా। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా। ధర్మాయ స్వాహా। అధర్మాయ స్వాహా। అద్భ్యస్స్వాహా। ఓషధివనస్పతిభ్యస్స్వాహా॥౨౫॥

రక్షోదేవజనేభ్యస్స్వాహా ।గృహ్యాభ్యస్స్వాహా।అవసానేభ్యస్స్వాహా ।అవసానపతిభ్యస్స్వాహా।సర్వభూతేభ్యస్స్వాహా। కామాయస్వాహా । అన్తరిక్షాయ స్వాహా । యదేజతిజగతియచ్చ చేష్టతి

నామ్నాభాగోయన్నామ్నై స్వాహా। పృథివ్యై స్వాహా। అన్తరి
క్షాయ స్వాహా॥౮౬॥ దివే స్వాహా। సూర్యాయ స్వాహా। చన్ద్ర
మసే స్వాహా। నక్షత్రేభ్యస్స్వాహా। ఇన్ద్రాయ స్వాహా। బృహస్ప
తయే స్వాహా। ప్రజాపతయే స్వాహా। బ్రహ్మణే స్వాహా। స్వధా
పితృభ్యస్స్వాహా। నమో రుద్రాయ పశుపతయే స్వాహా ॥౮౭॥
దేవేభ్య స్స్వాహా। పితృభ్యస్స్వధాఽస్తు। భూతేభ్యో నమః। మను
ష్యేభ్యో హన్తా। ప్రజాపతయే స్వాహా। పరమేష్ఠినే స్వాహా। య
థాకూపశ్శతధారస్సహస్రధారో అక్షితః। ఏవా మే అస్తు ధాన్యగ్ం
సహస్రధారమక్షితమ్। ధనధాన్యై స్వాహా। యే భూతాః ప్రచరన్తి
దివానక్తం బలిమిచ్ఛన్తో వితుదస్య ప్రేష్యాః। తేభ్యో బలిం పుష్టికా
మో హరామి మయి పుష్టిం పుష్టిపతిర్దధాతు స్వాహా॥ ౮౮॥

ఓషధివనస్పతిభ్యస్స్వాహాఽన్తరిక్షాయ స్వాహా నమోరు
ద్రాయ పశుపతయే స్వాహా వితుదస్య ప్రేష్యా ఏకం చ ॥౬౭॥

ఓం తద్బ్రహ్మ। ఓం తద్వాయుః। ఓం తదాత్మా। ఓం తత్స
త్యమ్। ఓం తత్సర్వమ్। ఓం తత్పురోర్నమః। అన్తశ్చరతి భూతేషు
గుహాయాం విశ్వమూర్తిషు। త్వం యజ్ఞస్త్వం వషట్కారస్త్వమిన్ద్ర
స్త్వగ్ం రుద్రస్త్వం విష్ణుస్త్వం బ్రహ్మత్వం ప్రజాపతిః। త్వం తదాప
ఆపో జ్యోతీ రసోఽమృతం బ్రహ్మ భూర్భువస్సువరోమ్॥౮౯॥౬౮॥

శ్రద్ధాయాం ప్రాణే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి। శ్రద్ధాయా
మపానే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి। శ్రద్ధాయాం వ్యానే నివిష్టోఽ

మృతం జుహోమి। శ్రద్ధాయాముదానే నివిష్టో౽మృతం జుహోమి।
శ్రద్ధాయాగ్ం సమానే నివిష్టో౽మృతం జుహోమి। బ్రహ్మణి మ ఆత్మా౽
మృతత్వాయ । అమృతోపస్తరణమసి। శ్రద్ధాయాం ప్రాణే నివిష్టో౽
మృతం జుహోమి। శివో మా విశా ప్రదాహాయ। ప్రాణాయ స్వాహా॥
౯౦॥ శ్రద్ధాయా మపానే నివిష్టో౽మృతం జుహోమి। శివో మా
విశాప్రదాహాయ। అపానాయ స్వాహా। శ్రద్ధాయాం వ్యానే నివిష్టో౽
మృతం జుహోమి। శివో మా విశాప్రదాహాయ। వ్యానాయ స్వాహా
శ్రద్ధాయాముదానే నివిష్టోమృతం౽ జుహోమి। శివో మా విశాప్ర
దాహాయ । ఉదానాయ స్వాహా । శ్రద్ధాయాగ్ం సమానే నివిష్టో౽
మృతం జుహోమి । శివో మా విశాప్రదాహాయ । సమానాయ
స్వాహా। బ్రహ్మణి మ ఆత్మా౽మృతత్వాయ। అమృతాపిధానమసి॥౯౧॥
ప్రాణాయ స్వాహా సమానే నివిష్టో౽మృతం జుహోమి చత్వారి చ॥౬౯॥

శ్రద్ధాయాం ప్రాణే నివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్। ప్రాణమన్నే
నాప్యాయస్వ ।। శ్రద్ధాయా మపానే నివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్ ।
అపానమన్నే నాప్యాయస్వ । శ్రద్ధాయాం వ్యానే నివిశ్యామృతగ్ం
హుతమ్। వ్యానమన్నే నాప్యాయస్వ । శ్రద్ధాయాముదానే నివిశ్యా
మృతగ్ం హుతమ్ ఉదానమన్నే నాప్యాయస్వ । శ్రద్ధాయాగ్ం
సమానే నివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్ । సమానమన్నే నాప్యాయస్వ॥
౯౨॥ ౭౦॥

అఙ్గుష్ఠమాత్రః పురుషో౽ఙ్గుష్ఠం చ సమాశ్రితః। ఈశస్సర్వస్య

జగతః ప్రభుః ప్రీణాతి విశ్వభుక్ ॥౯-౩॥౨౧॥

వాఙ్మ ఆసన్న్ । నసోః ప్రాణః । అక్ష్యోశ్చక్షుః । కర్ణయోః శ్రోత్రమ్ । బాహువోర్బలమ్ । ఊరువోరోజః । అరిష్టా విశ్వాన్యఙ్గాని తనూః । తనువా మే సహ నమస్తే అస్తు మామా హిగ్ంసీః ॥౯-౪॥౨౨॥

వయస్సుపర్ణా ఉపసేదురిన్ద్రం ప్రియమేధా ఋషయో నాధమానాః । అప ధ్వాన్తమూర్ణుహి పూర్ధి చక్షుర్ముముగ్ధ్యస్మాన్నిధయేఽవ బద్ధాన్ ॥౯-౫॥౨౩॥

ప్రాణానాం గ్రన్థిరసి రుద్రో మా విశాన్తకః । తేనాన్నేనాప్యాయస్వ ॥౯-౬॥ ౨౪॥

నమో రుద్రాయ విష్ణవే మృత్యుర్మే పాహి ॥౯-౭॥ ౨౫॥

త్వమగ్నే ద్యుభిస్త్వమాశుశుక్షణిస్త్వమద్భ్యస్త్వమశ్మనస్పరి త్వం వనేభ్యస్త్వమోషధీభ్యస్త్వం నృణాం నృపతే జాయసే శుచిః ॥౯-౮॥౨౬॥

శివేన మే సంతిష్ఠస్వ స్యోనేన మే సంతిష్ఠస్వ సుభూతేన మే సంతిష్ఠస్వ బ్రహ్మవర్చసేన మే సంతిష్ఠస్వ యజ్ఞస్యర్ధిమను సంతిష్ఠస్వోప తే యజ్ఞ నమ ఉప తే నమ ఉప తే నమః ॥౯-౯ ॥ ౨౭॥

సత్యం పరం పరగ్ం సత్యగ్ం సత్యేన న సువర్గాల్లోకాచ్చ్యవన్తే కదాచన సతాగ్ం హి సత్యం తస్మాత్సత్యే రమన్తే తప ఇతి తపో నానశనాత్పరం యద్ధి పరం తపస్తద్దుర్ధర్షం తద్దురాధర్షం తస్మాత్తపసి రమన్తే దమ ఇతి నియతం బ్రహ్మచారిణస్తస్మాద్దమే రమన్తే శమ ఇత్యరణ్యే ము

నయు స్తస్మాచ్ఛమే రమన్తే దానమితి సర్వాణి భూతాని ప్రశగ్ంసన్తి దానాన్నాతిదుశ్చరంతస్మాద్దానేరమన్తేధర్మఇతిధర్మేణసర్వమిదంపరి గృహీతం ధర్మాన్నాతి దుష్కరంతస్మాద్ధర్మేరమన్తే ప్రజనఇతిభూ యాగ్ంసస్తస్మాద్భూయిష్ఠాఃప్రజాయన్తేతస్మాద్భూయిష్ఠాఃప్రజననేరమ న్తేఽగ్నయ ఇత్యాహతస్మాదగ్నయఆధాతవ్యాఅగ్నిహోత్రమిత్య హాతస్మాదగ్నిహోత్రే రమన్తే యజ్ఞ ఇతి యజ్ఞో హి దేవాస్తస్మాద్యజ్ఞే రమన్తే మానసమితి విద్వాగ్ంసస్తస్మాద్విద్వాగ్ంసఏవమానసేరమన్తే న్యాసఇతి బ్రహ్మాబ్రహ్మాహి పరః పరోహి బ్రహ్మాతానివా ఏతాన్య వరాణి పరాగ్ంసి న్యాసఏవాత్యరేచయద్య ఏవం వేదేత్యుపని షత్ ॥౧౦౦॥౨౫॥

ప్రాజాపత్యో హారుణిస్సుపర్ణేయః ప్రజాపతిం పితరముపస సార కిం భగవన్తః పరమంవదన్తీతి తస్మై ప్రోవాచ సత్యేన వాయు రావాతి సత్యేనాదిత్యో రోచతే దివి సత్యంవాచః ప్రతిష్ఠా సత్యే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మాత్సత్యం పరమం వదన్తి తపసా దేవా దేవ తామగ్ర ఆయన్తపసర్షయస్సువరన్వవిన్దన్తపసా సపత్నాన్ప్రణు దామారాతీస్తపసి సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మాత్తపః పరమం వదన్తిద మేనదాన్తాఃకిల్బిషమవధూన్వన్తిదమేన బ్రహ్మచారిణస్సువరగచ్ఛ న్దమో భూతానాం దురాధర్షందమే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మాద్దమః పరమం వదన్తిశమేనశాన్తాశ్శివమాచరన్తి శమేన నాకంమునయో ఽన్వవిన్దఞ్ఛమోభూతానాం దురాధర్షం శమేసర్వం ప్రతిష్ఠితం

తస్మాచ్ఛమః పరమం వదన్తి దానం యజ్ఞానాం వరూథం దక్షిణా లోకే
దాతారగ్ం సర్వభూతాన్యుపజీవన్తి దానేనారాతీరపానుదన్త దా
నేనద్విషన్తో మిత్రా భవన్తి దానే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మాద్దానం పరమం
వదన్తి ధర్మో విశ్వస్య జగతః ప్రతిష్ఠా లోకే ధర్మిష్ఠం ప్రజా ఉపస
ర్పన్తి ధర్మేణ పాపమపనుదతి ధర్మే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మాద్ధర్మం
పరమం వదన్తి ప్రజననం వై ప్రతిష్ఠా లోకే సాధు ప్రజాయాస్తన్తుం త
న్వానః పితౄణామనృణో భవతి తదేవ తస్యా అనృణం తస్మాత్ప్రజననం
పరమం వదన్త్యగ్నయో వై త్రయీ విద్యా దేవయానః పన్థా గార్హ
పత్య ఋక్పృథివీ రథన్తరమన్వాహార్యపచనం యజురన్తరిక్షం వామదే
వ్యమాహవనీయస్సామ సువర్గో లోకో బృహత్తస్మాదగ్నీన్పరమం
వదన్త్యగ్నిహోత్రగ్ం సాయం ప్రాతర్గృహాణాం నిష్కృతి స్స్విష్ట
గ్ం సుహుతం యజ్ఞక్రతూనాం ప్రాయణగ్ం సువర్గస్య లోకస్య
జ్యోతిస్తస్మాదగ్నిహోత్రం పరమం వదన్తి యజ్ఞ ఇతి యజ్ఞేన హి దేవా
దివంగతా యజ్ఞేనాసురానపానుదన్త యజ్ఞేన ద్విషన్తో మిత్రా భవన్తి
యజ్ఞే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మాద్యజ్ఞం పరమం వదన్తి మానసం వై ప్రా
జాపత్యం పవిత్రం మానసేన మనసా సాధు పశ్యతి మానసా ఋష
యః ప్రజా అసృజన్త మానసే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మాన్మానసం పర
మం వదన్తి న్యాస ఇత్యాహుర్మనీషిణో బ్రహ్మాణం బ్రహ్మా విశ్వః
కతమస్స్వయమ్భుః ప్రజాపతిస్సంవత్సర ఇతి సంవత్సరోఽసావాదిత్యో
య ఏష ఆదిత్యే పురుషస్స పరమేష్ఠీ బ్రహ్మాత్మా యాభిరాదిత్య

స్తపతి రశ్మిభిస్తాభిః పర్జన్యో వర్షతి పర్జన్యేనౌషధివనస్పతయః ప్రజాయన్త ఓషధివనస్పతిభిరన్నం భవత్యన్నేన ప్రాణాః ప్రాణైర్బలం బలేన తపస్తపసా శ్రద్ధా శ్రద్ధయా మేధా మేధయా మనీషా మనీషయా మనో మనసా శాన్తిశ్శాన్త్యా చిత్తం చిత్తేన స్మృతిగ్ం స్మృత్యా స్మారగ్ం స్మారేణ విజ్ఞానం విజ్ఞానేనాత్మానం వేదయతి తస్మాదన్నం దదన్సర్వాణ్యేతాని దదాత్యన్నాత్ప్రాణా భవన్తి భూతానాం ప్రాణైర్మనో మనసశ్చ విజ్ఞానం విజ్ఞానాదానన్దో బ్రహ్మయోనిస్స వా ఏష పురుషః పఞ్చధా పఞ్చాత్మా యేన సర్వమిదం ప్రోతం పృథివీ చాన్తరిక్షం చ ద్యౌశ్చ దిశశ్చావాన్తరదిశాశ్చ స వై సర్వమిదం జగత్స స భూతగ్ం స భవ్యం జిజ్ఞాసక్లృప్త ఋతజా రయిష్ఠా శ్రద్ధా సత్యో మహస్వాన్తపసో వరిష్ఠాత్ జ్ఞాత్వా తమేవం మనసా హృదా చ భూయో న మృత్యుముప యాహి విద్వాన్తస్మాన్న్యాసమేషాం తపసామతిరిక్తమాహుర్వసురణ్వో విభూరసి ప్రాణే త్వమసి సన్ధాతా బ్రహ్మన్త్వమసి విశ్వధృత్తేజోదాస్త్వమస్యగ్నిరసి వర్చోదాస్త్వమసి సూర్యస్య ద్యుమ్నోదాస్త్వమసి చన్ద్రమస ఉపయామగృహీతోఽసి బ్రహ్మణే త్వా మహస ఓమిత్యాత్మానం యుఞ్జీతైతద్వై మహోపనిషదం దేవానాం గుహ్యం య ఏవం వేద బ్రహ్మణో మహిమానమాప్నోతి తస్మాద్బ్రహ్మణో మహిమానమిత్యుపనిషత్ ॥ ౧౦౧॥౭౯॥

తస్యైవం విదుషో యజ్ఞస్యాత్మా యజమానశ్శ్రద్ధా పత్నీ శరీర

మిధ్మమురో వేదిర్లోమాని బర్హిర్వేదశ్శిఖా హృదయం యూపః కామ ఆజ్యం మన్యుః పశుస్తపోఽగ్నిర్దమశ్శమయితా దక్షిణా వాగ్ఘోతా ప్రాణ ఉద్గాతా చక్షురధ్వర్యుర్మనో బ్రహ్మా శ్రోత్రమగ్నీద్యావద్ధ్రియతే సా దీక్షా యదశ్నాతి తద్ధవిర్యత్పిబతి తదస్య సోమపానం యద్రమతే తదుపసదో యథ్సఞ్చరత్యుపవిశత్యుత్తిష్ఠతే చ స ప్రవర్గ్యో యన్ముఖం తదాహవనీయో యా వ్యాహృతిరాహుతిర్యదస్య విజ్ఞానం తజ్జుహోతి యథ్సాయం ప్రాతరత్తి తథ్సమిధం యత్ప్రాతర్మధ్యన్దినగ్ం సాయఞ్చ తాని సవనాని యే అహోరాత్రే తే దర్శపూర్ణమాసౌ యేఽర్ధమాసాశ్చ మాసాశ్చ తే చాతుర్మాస్యాని య ఋతవస్తే పశుబన్ధా యే సంవథ్సరాశ్చ పరివథ్సరాశ్చ తేఽహర్గణాస్సర్వవేదసం వా ఏతథ్సత్రం యన్మరణం తదవభృథ ఏతద్వై జరామర్యమగ్నిహోత్రగ్ం సత్త్రం య ఏవం విద్వానుదగయనే ప్రమీయతే దేవానామేవ మహిమానం గత్వాఽఽదిత్యస్య సాయుజ్యం గచ్ఛత్యథ యో దక్షిణే ప్రమీయతే పితృణామేవ మహిమానం గత్వా చన్ద్రమసస్సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోత్యేతౌ వై సూర్యాచన్ద్రమసోర్మహిమానౌ బ్రాహ్మణో విద్వానభిజయతి తస్మాద్బ్రహ్మణో మహిమానమాప్నోతి తస్మాద్బ్రహ్మణో మహిమానమ్॥ ౧౦.౭।౮౦॥

అమ్భస్యేకపఞ్చాశచ్ఛతం జాతవేదసే చతుర్దశ భూరన్నం భూరగ్నయే భూరగ్నయే చైకమేకం పాహి పాహి చత్వారి చత్వారి యశ్ఛన్ద

ష్ఠాంద్వేనమో బ్రహ్మణఋతం తపోయథావృక్షస్యైక మేకమణోరణీ
యాగ్ం శ్చతుస్త్రిగ్ం శత్సహస్రశీర్ షగ్ం షడ్విగ్ం శతిరాద్రి
త్యో వా ఏష ఆదిత్యో వైతేజ ఏకమేకం నిధనపతయే త్రయో
విగ్ంశతిస్సద్యోజాతం త్రీణి వామదేవాయైక మఘోరేభ్య స్తత్పురు
షాయ ద్వే ద్వే ఈశానో నమో హిరణ్యబాహవ ఏకమేక మృతగ్ంస
త్యం ద్వేసర్వో వైరుద్రశ్చత్వారి కద్రుద్రాయ త్రీణియస్య వైక
ఙ్కతీ కృణుష్వ పాజోఽ దితిరాపోవాఇదగ్ం సర్వ మేకమేకమా
పః పునన్తు చత్వార్యగ్నిశ్చ సూర్యశ్చ నవ నవోమితి చత్వార్యా
యాతు పఞ్చాజోఽసి దశోత్తమే చత్వారి ఘృణిస్త్రీణిబ్రహ్మమేతు
మాం యాస్తే బ్రహ్మహత్యాంద్వాదశ బ్రహ్మమే ధయాఽద్యాన
ఇమంభూరిణ హ త్యాం బ్రహ్మమేధవా బ్రహ్మ దేవానామిదం ఏర
హత్యా మేకాన్న విగ్ంశతి రేకాన్నవిగ్ంశతిమేధా దేవీమేధాం
మ ఇన్ద్రశ్చత్వారి చత్వా ర్యామాం మేధాద్వేమయి మేధా
మేకమప్యేతు పరం వాతం ప్రాణమ ముత్రి భూమ్యూర్ధరిగ్ం
శతైఙ్కరగ్నిం మా ఛిదో మృత్యోమా నో మహాన్తం మానస్తోకే
ప్రజాపతే స్వస్తిదా త్ర్యమ్బకం యేతే సహస్రమయుతం ద్వే ద్వే
మృత్యవై స్వాహేకం దైవకృతస్యైకాదశ యద్వోదేవాః కామోఽ
కార్షీ న్మన్యురకార్షీద్ద్వేద్వే తిలాఞ్జుహోమి గావశ్శ్రియం ప్ర
జాః పఞ్చతిలాః కృష్ణాశ్చేరస్య శీఃప్రజ్ఞాతు జాతవేదస్సప్త ప్రాణ
వాక్చక్షుర ఉత్తిష్ఠ పురుష పఞ్చ పృథివీ శబ్ద మనోవాగవ్యక్తాత్మా

ఽన్తరాత్మా పరమాత్మా మేక్షుధేఽన్నమయ పఞ్చదశాగ్న స్మె
స్వాహైకచత్వారిగ్ంశందోం తస్త్వహ్మానవశ్రిద్ధాయాం ప్రాణనివిష్టో
ఽమృతం జుహోమి చతుర్వింశతిశ్చద్రాయాందశాఙ్గుష్ఠమాత్రః
పురుషో ద్వే వాఙ్గ ఆసన్నష్టో వయస్సుపర్ణాః ప్రాణానాం గ్రన్థి
రసి ద్వేఽన్మే నమో రుద్రాయైకం త్వమన్న ద్యుభిద్వేఽశివేనమె సం
తిష్ఠస్వ సత్యం ప్రాణాపత్యస్తస్యైవమేక మేకమశీతిః॥ ౮౦॥

అమ్భస్యపారె స్పృష్టినః ప్రాహినోఽగ్న ఏకయాఽఽద్రిశ్త్సోనా
ఏషఋతగ్ం సత్యమోమిత్యాపమాంశుధామానస్తోకెతిలాఙ్జు హోమి
మిశ్రిద్ధాయామపానె నివిష్టః ప్రాణాప్తోస్తస్వయ్యాత్మరశతమ్॥౧౦౨

సహనావవతు । సహనౌభునక్తు । సహవీర్యం కరవావహై
తేజస్వినావధీతమస్తు మావిద్విషావహై । ఓంశాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః.
హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

ఇతి నారాయణమ్

సమాప్తః.

నారాయణోపనిషత్ప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్॥ అథ పురుషో హ వై నారాయణో౽కామయత ప్రజాస్సృజేయేతి। నారాయణాత్ప్రాణో జాయతే। మనస్సర్వేన్ద్రియాణి చ। ఖం వాయుర్జ్యోతిరాపః పృథివీ విశ్వస్య ధారిణీ। నారాయణాద్బ్రహ్మా జాయతే। నారాయణాద్రుద్రో జాయతే। నారాయణాదిన్ద్రో జాయతే। నారాయణాత్ప్రజాపతయః ప్రజాయన్తే। నారాయణాద్ద్వాదశాదిత్యాః। రుద్రాన్వసవస్సర్వాణి చ ఛన్దాంసి। నారాయణాదేవ సముత్పద్యన్తే। నారాయణే ప్రవర్తన్తే। నారాయణే ప్రలీయన్తే॥

ఓమ్। అథ నిత్యో నారాయణః। బ్రహ్మా నారాయణః। శివశ్చ నారాయణః। శక్రశ్చ నారాయణః। ద్యావాపృథివ్యౌ చ నారాయణః। కాలశ్చ నారాయణః। దిశశ్చ నారాయణః। ఊర్ధ్వశ్చ నారాయణః। అధశ్చ నారాయణః। అన్తర్బహిశ్చ నారాయణః। నారాయణ ఏవేదగ్ం సర్వమ్। యద్భూతం యచ్చ భవ్యమ్। నిష్కళంకో నిరంజనో నిర్వికల్పో నిరాఖ్యాతశ్శుద్ధో దేవ ఏకో నారాయణః। న ద్వితీయో౽స్తి కశ్చిత్। య ఏవం వేద। స విష్ణురేవ భవతి స విష్ణురేవ భవతి॥

ఓమిత్యగ్రే వ్యాహరేత్। నమ ఇతి పశ్చాత్। నారాయణాయేత్యుపరిష్టాత్। ఓమిత్యేకాక్షరమ్। నమ ఇతి ద్వే అక్షరే। నారాయణాయేతి పఞ్చాక్షరాణి। ఏతద్వై నారాయణస్యాష్టాక్షరం పదమ్।

యోహవై నారాయణస్యాష్టాక్షరం పదమధ్యేతి । అనపబ్రవస్సర్వ
మాయురేతి । విన్దతే ప్రాజాపత్యగ్ం రాయస్పోషంగౌపత్యమ్। తతో
ఽమృతత్వమశ్నుతే తతోఽమృతత్వమశ్నుత ఇతి। యఏవం వేద॥

ప్రత్యగానన్దంబ్రహ్మపురుషంప్రణవస్వరూపమ్ । అకారఉకార
మకార ఇతి । తానేకధాసమభరత్తదేతదోమితి। యముక్త్వాముచ్యతే
యోగీజన్మసంసారబన్ధనాత్ । ఓం నమో నారాయణాయేతిమన్త్రోపా
సకః। వైకుణ్ఠ భువనలోకం గమిష్యతి । తదిదంపరంపుణ్డరీకం విజ్ఞాన
ఘనమ్। తస్మాత్తడిదావన్మాత్రమ్ । బ్రహ్మణ్యో దేవకీపుత్రో బ్రహ్మ
ణ్యో మధుసూదనోమ్ । సర్వభూతస్థమేకంనారాయణమ్।కారణరూ
పమకార పరబ్రహ్మోమ్।ఏతదథర్వశిరో యోఽధీతే ।ప్రాత రధీయా
నో రాత్రి కృతంపాపం నాశయతి। సాయమధీయానో దివసకృతం
పాపం నాశయతి । మాధ్యన్దిన మాదిత్యాభిముఖోఽధీయానః పఞ్చ
పాతక ఉపపాతకాత్ప్రముచ్యతే। సర్వవేదపారాయణపుణ్యం లభతే।
నారాయణ సాయుజ్య మవాప్నోతి నారాయణసాయుజ్య మవా
ప్నోతి । యఏవంవేద ।ఇత్యుపనిషత్॥

ఇతి నారాయణోపనిషత్సమాప్తా.